Ko glava misli, da ne more več, ima telo še rezervo

Pogovor z Nejcem Kuharjem

Besedilo: **Sara Femec**

Nejc Kuhar, tekmovalni turni smučar, je svojo pot v hribe začel zgodaj v otroštvu. Njegov oče je gorski vodnik in kmalu je tudi sam spoznal lepote gorskega sveta. Vendar je šel korak dlje. Zarezal je v ledino tekmovalnega turnega smučanja in okusil, kaj pomeni dati vse od sebe na višji nadmorski višini, ob nestabilnem vremenu in povišanem utripu srca. Uspelo mu je. Sad njegovega napora so številni odlični dosežki, ki jih dopolnjujejo še visoke uvrstitve v *vertical* kilometru.[1] Kot zanj narejeni so torej športi, ki zajemajo gorsko okolje in strme poti. Ob poti navzgor ga spremljata in podpirata družina in žena, ki razumejo in sprejemajo, čemu se je potrebno odpovedati. Ostaja realen in ve, da se od tega ne da preživeti. Če ne bo šlo, bo skrbno premislil o smiselnosti svojega športnega udejstvovanja. A iz njegovih oči sijeta neizmerno veselje in žar, ki nemalokrat spremeni tok prihodnosti v pravo smer.

Nejc Kuhar, tekmovalni turni smučar Foto: Iztok Cukjati

Na svoji spletni strani ste zapisali svoje sanje: "Uspeti v tem, česar sem se lotil." Torej živite svoje sanje?

Moram reči, da jih, trenutno. So naporne, kot vsake. Delam, kar sem si želel. Lahko bi bilo boljše in trudim se, da bi bilo. Uživam v tem, kar počnem, in upam, da bo dolgo trajalo.

Udeležujete se tekem v gorskem teku in turnem smučanju. Dosegli ste zavidljive uspehe. Kaj vas motivira in zaradi česa dosegate uspehe?

Moj prvotni šport je turno smučanje, poleti pa gorski teki, zdaj tudi disciplina *vertical* kilometer, ki poleti dopolni trening. Čez poletje si izberem štiri ali pet tekem, da imam motivacijo za treninge. Za *vertical* kilometer, v katerem sem lansko leto dosegel največji uspeh, sem po mojem rojen. Pisan mi je na kožo, po konstituciji in vsem, kar sem delal in treniral do sedaj. V tujini je zelo uveljavljen, pri nas ga še nihče ne pozna. Za vsem stojijo leta in količina treninga. Tudi v *vertical* kilometru ne moraš biti rojen za to, brez treninga. Bilo je deset let načrtnega treninga, ampak takega, ki mi je ustrezal. S trenerjem za turno smučanje sodelujeva že deset let, vsa ta leta je bil trening na prvem oziroma drugem mestu.

S katerim trenerjem delate?

Že okoli deset let delam z Iztokom Cukjatijem, magistriral je na področju treninga vzdržljivega športa in treninga na višji nadmorski višini. Zdaj sva že dober tim, poznava se. On ve, kaj mi manjka, jaz mu povem, kaj bi lahko še naredila. Sodelovanje je res obojestransko. V turnem smučanju pred mano v Sloveniji nihče ni bil na tem nivoju. Učiva se in kdaj dobiva kakšen nasvet iz tujine. Ko si enkrat na takem nivoju, pa vsi skrivajo znanje. On pomaga s svojim znanjem, ki ga je pridobil med študijem, jaz pa s svojimi občutki, in ko vidim, kje mi kaj manjka, kaj je potrebno izboljšati.

So se treningi v desetih letih kaj spremenili?

Treninge vseskozi malo spreminjava. Glavnina je ista, spreminjava detajle. Letos sva veliko delala na položnih klancih, saj je bilo svetovno prvenstvo v *verticalu* precej položno. Spuste poskušam trenirati in zdaj, ko je sneg, se

[1] Tekma, na kateri je potrebno na razdalji največ 5 km premagati 1000 m višinske razlike.

jih res da. (*Intervju sva imela v sredini februarja, ko je bila snežna odeja obilna, op. p.*) Prejšnji leti smo trenirali v glavnem na smučišču. Trening je vsak dan, med tekmami je kakšen dan pavze med tednom. Jeseni pa dva, tri mesece dvakrat na dan. Takrat samo treniram in počivam.

Za hribe vas je navdušil oče. Kako se je zgodil preskok na turno smučanje in kasneje na tekmovanja?

Oče je gorski vodnik in gorski reševalec. Odkar pomnim, smo hodili v hribe. Pri petih letih sem bil na Triglavu. Oba brata sta pri hoji v hribe jamrala, jaz pa sem vedno rad šel. Pozneje, pri desetih letih, sva hodila smučat, oče je imel turne, jaz alpske smučke. Živeli smo v Kokri. Na Jezerskem je najstarejša in najbolj znana turnosmučarska tekma pri nas. Potekala je v parih. Ati je rekel: "Dajva, greva poskusit." Skupaj sva tekmovala, takrat me je zgrabilo in začel sem dirkati. Tekmoval sem po vsej Evropi. Večina tekem je v Alpah, Pirenejih in na Slovaškem, Norveškem. Izven Evrope zaenkrat svetovnega pokala še ni.

Tekmovalno turno smučanje ima več disciplin. Katera vam je ljubša, ali vam je ljuba katera izmed prog?

To mi je vedno težko odgovoriti. Klasična tekma in tekma parov potekata v hribih, vedno je lepa trasa, gremo na kak vrh. Če je lepo vreme, je še posebno lepo. Tudi če je tekma, sem v naravi, v hribih. Take tekme so najboljše. Recimo Mezzalama, ki gre čez štiritisočake, iz Cervinie, čez Breithorn. Po drugi strani je *vertical* takšna disciplina, ki iz človeka iztisne vse, maksimum moči in vzdržljivosti. V tem sem najboljši, dosegam odlične rezultate. Težko je reči, kje raje dirkam: v tem, kjer sem boljši, ali v tistem, kjer je lepše. Turno smučanje na sploh mi je zakon, uživam ne glede na to, kakšna tekma je.

Tekme v parih. Ker dva tekmujeta skupaj, gre za posebno tekmo. Kako je tekmovati v paru?

V parih tekmuješ s tistim, ki je tako dober kot ti. Dobro je, da sta tekmovalca čim bolj enakovredna. Pogoj je, da sta vso tekmo skupaj. Največ 50, 100 metrov narazen in skupaj morata preiti kontrolne točke. Dovoljena je pomoč, če je eden bolj utrujen, ga lahko drugi vleče z vrvico. Tekme so se obdržale zaradi varnostnega vidika, če se je kdaj komu kaj naredilo, je imel sotekmovalca, ki mu je pomagal. So zelo zanimive, saj gre za dvoboj parov. Ta tekma ni tako individualno naravnana, ponavadi se ne izčrpaš tako. Vse daljše tekme potekajo v parih, saj organizator ne more pokriti cele trase.

Kuhar je največje uspehe dosegel v disciplini *vertical* kilometer. Foto: Iztok Cukjati

S tekmovalnim turnim smučanjem se v Sloveniji ukvarja malo ljudi. Kje najdete svojo dvojico?

Zadnja leta v tujini, predvsem v Italiji. Večino tekem dirkam skupaj s kolegom iz Arabbe, s Filippom.[2] Novembra in decembra trenirava skupaj v Dolomitih. Dobro se poznava, veva za slabosti in prednosti enega in drugega. Pri nas na žalost šport ni tako razvit. Je nekaj dobro pripravljenih tekmovalcev, ni pa take baze kot v Italiji, kjer je 10 ali 15 tekmovalcev mojega ranga. Pri nas ni nobenega.

Po drugi strani vaši uspehi prispevajo k prepoznavnosti športa. Kaj bi se še lahko naredilo, saj bi tako prišli še sponzorji?

Turno smučanje se zadnja leta zelo razvija. Večinoma treniram na Zelenici, vsako leto se število smučarjev podvoji. Sam šport ljudje poznajo. Tekmovalna zvrst, nočem pretiravati, je naporna. Predvsem za mladino, za ženske, ki se težje odločijo za to. Dejansko poteka v hribih, na mrazu in tekme so dolge. Gre za nekakšen ekstremizem. Za samo tekmovalno zvrst ne morem reči, ali se bo tako uveljavila kot v tujini.

[2] Filippo Beccari.

Rekreacijsko in tekmovalno. V čem vidite čar tekme? Ali s tem presegate svoje meje in spoznate, česa ste sposobni?

V bistvu je to preizkušanje samega sebe. V vsakem človeku je malo tekmovalnosti. Tudi med dvema rekreativcema, ki bosta šla na turo, je takoj malo tekmovalnosti. Eden gleda drugega: "Joj, ti si pa danes močan." Nekdo se odloči, da gre na tekmo, drugi ne. Razlika je v opremi, za tekmo rabiš lažjo. V tujini hodijo na tekme predvsem zaradi tega, ker imaš vse vnaprej pripravljeno, trasa je urejena, za varnost je poskrbljeno. Vedo, da jim ni treba nič misliti. Postavijo se na start, naredijo lepo traso, po tekmi se družijo, spijejo kakšno pivo in dan je odkljukan. Drugačno je dojemanje tega športa.

Ena izmed disciplin je sprint. Je kdaj problem, ker tekmovalci hkrati začnejo, vam to povzroča težave?

Povsod so skupinski starti. Pri sprintu je kratek krog, dolg tri minute. Vsak se bori za najboljše mesto. Kakšnega res ne razumem, zakaj mi skoči na smučke, če je imel zraven prostor. Sprinti so taki, to je borba na izpadanje in tudi malo rokoborbe je vmes. Je pa zanimivo za gledalce, saj vso tekmo vidijo z enega mesta. Zelo dinamična in hitra tekma.

Je torej največ gledalcev na tekmah sprinta? Koliko jih v živo spremlja tovrstne tekme?

Odvisno je od vremena. Največ obiskovalcev je na dolgih, klasičnih tekmah. Zanimivo mi je, ko gredo ljudje v Franciji ob šestih zjutraj na vrh, na 2600 metrov, da pogledajo

tekmovalce, ki gredo enkrat, največ dvakrat mimo, za tistih par sekund. Zgoraj se nabere tudi 10.000 ljudi, pravo mravljišče. Ko sem bil prvič na taki tekmi, nisem mogel verjeti. Nekoč sem pet minut pred vrhom hodil v koridorju, kot na Tour de France. Z zvonci cingljajo. Takrat rečeš: "Nekomu je dejansko mar za ta šport." To je največ, drugje so navijači na vrhovih, na cilju in startu. Ne moremo se primerjati z alpskim smučanjem, saj je tu potrebno peš nekam priti.

Zadnji metri lahko odločajo o zmagovalcu.

Pri *verticalu* je zaključek v vzponu, pomembna je moč do zadnjega. Na klasičnih tekmah je zaključek v spustu, odloči, kdo je boljši smučar. Sprinte vedno dela glava, ko glava misli, da ne more več, ima telo še rezervo. Torej ali si se sposoben prepričati, da lahko greš, ali ne.

Tu verjetno največ pripomore psiholog.

Zaradi startov in ciljnih sprintov sem delal s psihologom. So manevri, ki jih lahko uporabiš. Pridobiš jih s kilometri, s prakso. Psiholog mi je dal smernice. Pripelje te do tega, da se soočiš sam s sabo. Ne spremeni on, sam moraš. Delam na tem področju, nekaj mi je že uspelo.

Zaradi tekem in treningov ste veliko odsotni od doma. Kako vam uspe ohranjati odnose z bližnjimi in prijatelji?

Vso zimo sem med vikendi odsoten in to že par let. V preteklosti sem bil prikrajšan za dijaška in študentska leta, ko so šli kolegi žurat, jaz pa ne. Med sezono, od decembra do maja, je treba reči ne. Če ne bi tekmoval, bi se lahko več posvetil kolegom in zdaj, ko sem poročen, tudi ženi. Z obojestranskim razumevanjem je vse mogoče. Jaz ne obžalujem let nazaj.

Ali se med tekmovalnim obdobjem najde prosti čas? Kaj počnete, da zbistrite glavo in se spočijete?

Takrat, ko sem prost, grem najraje z ženo v hribe. Poleti greva na potovanje, letos po sezoni na Filipine. Rad se odklopim za tiste tri tedne, ko ne razmišljam o športu in tekmah.

Torej imate podporo bližnjih?

Predvsem staršem se moram zahvaliti, da so me podpirali v prvih letih. Te priložnosti nimajo vsi, takrat so mi dajali vso podporo. Zdaj pa žena, ki me razume. Kdaj gre z mano na tekme, kadar je možno in ima čas. Prilagajati se je treba. Potem se na drugačen način oddolžim, ko sem prost.

Kaj pa glede finančne plati? Imate kakšnega sponzorja?

Z opremo sem preskrbljen. Od opremljevalcev dobim nekaj sponzorskih sredstev, med zimsko sezono nimam stroškov. Za življenje pa ni. Delam poleti in tudi pozimi. Profesionalec ne morem biti, da bi se le s športom ukvarjal.

Si predstavljate, koliko časa bi lahko vztrajali v tekmovalnem turnem smučanju?

Pri vseh športnikih je tako, da trenirajo in tekmujejo, dokler uživajo. Ko enkrat ne uživaš več, ti postane odveč, nimaš motivacije. Za vrhunski trening potrebuješ ogromno motivacije, da treniraš tri, štiri ure na dan, če zunaj dežuje, ali je plus ali minus. Če uživaš v tem, boš treniral. Nekateri na vrhuncu nehajo, ker so dosegli, kar so si želeli, in jim nato pade motivacija. Drugi uživajo do štiridesetega leta. Osebno težko rečem, ali bo to še dve, tri leta ali deset. Cilje imam, če mi jih bo uspelo doseči, se bom potem odločal, kako naprej. Veliko je odvisno od finančne plati. Če ni finančnega varstva, se ne da iti z glavo skozi zid.

Kaj pa bližnja prihodnost? Kakšni so vaši cilji za letošnje leto?

Zdajle čim bolj dirkati do konca sezone. Na velikih tekmah, klasikah, ki so še. Poleti bom odtekel kakšen *vertical* kilometer in se poskusil čim bolj pripraviti na naslednjo sezono. S trenerjem imava nekaj idej in bližnjic, kjer bi lahko pridobila. Za naslednjo sezono bom še vztrajal, potem se bom spet odločil, kako naprej. Zaenkrat sem še motiviran in uživam v tem.

Svetovno prvenstvo v tekmovalnem turnem smučanju 2013 v Pelvouxu Arhiv Nejca Kuharja

Ste si tekmovalci med sabo podobni, vas povezujejo isti motivi in želje?

Zdi se mi, da smo si zelo podobni. Cela turnosmučarska karavana, vsi so sproščeni in odprti. Na tekmah se pogovarjamo o različnih stvareh in se šalimo. Zelo odprta družba in preprosti ljudje. Med njimi se zelo dobro počutim. Nikoli mi ni težko. Tudi če sem sam iz Slovenije, se dobro ujamemo in me lepo sprejmejo.

Ljubimec z Brinice

Tistega vročega majskega dne …

Besedilo: **Pika**

Razvrat. Rada sem se igrala s to pomenljivo besedo. Razvraten mi je bil dan, preživet v čisti svobodi. Ko zjutraj vstaneš, pa če ti ura zvoni ali ne, ko vzameš s seboj, kar imaš pripravljeno, se zapelješ, kamor hočeš, in vrneš kadarkoli. Seveda je treba paziti, da se s tovrstno drogo ne predoziraš, ker s tem vse postane ena čisto vsakdanja stvar. Tega se večini žensk okoli tridesetega, hitečih med štedilnikom, službo, vrtcem, šolo, otroškimi popoldanskimi dejavnostmi, nakupi, morda še hitro kavico s prijateljico, res ni bati. Če pa se dobro organiziraš, si lahko ukradeš dan za razvrat. Vsaj jaz si ga včasih, še vedno in brez slabe vesti …

Take razvratne dneve sem si nekoč celo beležila v dnevnik, ki ga sedaj z nostalgijo prelistavam. Muzam se, pisava sicer že bledi, saj to je bilo še obdobje, ko sem pisala z nalivnikom. Zanimivo, uporabljala sem izključno zeleno črnilo. Na eni strani piše:
September: Bavšica–sedlo Kanja–Zagorelec–Bavšica
December: Tolminka–Čadrg–Grušnica–Dobrenjščica–Tolminka
Marec: Vršiči nad Zaprikrajem
Maj: Breški Jalovec. Razvrat!!!

Trije klicaji – kako pomenljivo

Ob teh treh klicajih mi še vedno kar zagomazi po hrbtu. Takrat sem razvrat doživela v pravem pomenu besede. Začelo se je popolnoma nedolžno. Bil je zelo vroč maj in vseeno mi je bilo, kam grem. Komaj sem dobila prosto in še komaj uspela predati vsa nujna vsakdanja opravila. Menda sem bila namenjena najprej do planine Kuhinje, razmišljajoč o poti proti Krnu, morda pod Škofič ali pa do Rdečega roba. S takšno, zelo splošno informacijo sem odšla od doma.

Med vožnjo v umitem jutru sem prestopila v drug svet. Napetosti in zagate preteklih dni so zvodenele, kup neopravljenega dela je dobil drug prostor in čas izvedbe, nekaj se ga je celo znašlo v košu. Vriskala sem lepemu dnevu, ki sem mu hitela naproti. Kaj bi si lahko želela še več?

A že mi misli draži izziv, da bi vseeno opravila pravo turo; tako avanturistično, raziskovalno in bi dneva ne zapravila za pomenkovanje z že znanimi gorskimi znanci. Zakaj pa ne? Volan sem na naslednjem križišču obrnila v levo, v divji svet Julijskih Predalp, ki pripadajo našim sosedom. Da bi dosegla kakšen pomembnejši vrh, mi ni bilo pomembno, prepustila sem se intuiciji. Zemljevida nisem imela, pa kaj, šla bom, dokler lahko, dokler mi bodo označbe kazale pot!

Parkirišče Tanameji je bilo pričakovano prazno. Smernih tabel je na srečo dovolj in po časovnih označbah sodeč, se mi mora iziti brez težav. Na desno je do Brinice za dve uri in pol poti, na levo pa do Breškega Jalovca tri. Kolikšna je grebenska povezava med njima, bom videla na vrhu in se tam odločila o krožni poti.

Zakoračila sem po še senčni dolini mimo nekaj vikendov in jo čez zaraščene senožeti klestila proti gozdu. Nikjer nikogar. Višje ko sem bila, širše se mi je razlivalo obzorje in dlje so mi leteli pogledi. Dolgonoga srna se mi je brez panike in neslišno umaknila nekam v robe. V pričakovanju, kaj vse bom danes spoznala, sem kukala skozi zeleno streho nad seboj v nasproti mi stoječ greben Muzcev. Strašno nagubano kamnito zaveso je nekdo povlekel med menoj in Rezijo. Na eni od teh gub mi je uspelo celo odkriti rdečo piko – bivak.

Kmalu sem med bujnim, še z roso pocukranim pomladnim cvetjem prisopihala na sedlo Križ in pokukala na beneško stran. Daleč se je videlo, vroče sonce je že dobro grelo, a do križa na Brinici na srečo ni bilo več daleč. Breški Jalovec je dve uri stran in časa za krog bom imela več kot dovolj. Privoščila sem si počitek. Z rezervnimi oblačili si posteljem, sezujem gojzarje, nogavice … pa zakaj neki ne bi še hlač? Zimska bleda stegna si zaslužijo malo barve. Sonce me boža, boža … flok, odleti še majčka, in … zakaj pa ne, saj ni nikjer nikogar, še nedrček. Zleknem se in od ugodja zaprem oči. Kje so zdaj kakšni nežni prsti? Kadar se ti jih zahoče, jih ponavadi ni. Kakšnega kavalirja pa bi si izbrala? Prijatelj, ki mi občasno dela družbo, bi najbrž razumel moje povabilo. A samopostrežbe na tako visokem nivoju žal še niso iznašli. Seveda pa si takšno sanjarjenje lahko vseeno privoščim, le če hočem.

Pred menoj je … in že ga ni več

Zmanjkalo me je in v resničnost me prikliče topot korakov. Planem pokonci in ne morem verjeti – po grebenu mi nasproti prihaja pohodnik. Vsa nerodna v hitenju čezse potegnem majico, za kaj več ni bilo časa. Otrpnem in si komaj upam pogledati presenečenega prišleka. Ves je začuden, saj ponavadi na vrhovih ob križih ne najdeš dekleta v spodnjicah. Vljudno in dokaj kratko v zadregi odzdravim. Med vpisovanjem v knjigo se izpod čela zvedavo razgleduje na ta nepričakovan gorski razgled, sama pa strašno natančno preučujem Benečijo. A mi običajna ženska radovednost ne pusti, da si ga ne bi ogledala. Malo je starejši od mene, štirideset jih verjetno še nima, za ušesi se mu iskrijo prvi sivi lasje.

Poslopje v kotanji pod grebenom, prikladen prostor za skrivna srečanja. Foto: Pika

"A kar sama?" izdavi med tem, ko si preoblači majico. "Sama!" sem spet kratka. Končno med nama le steče nekakšen pogovor, da izveva, od kod je kdo prišel in kam namerava. Pravi, da veliko zahaja v hribe. In čez čas malce grenko doda, da je običajno tudi on sam na svojih poteh, ker žena v gorah ne vidi nič zanimivega. Poskušam mu razložiti, da pač tako je, da nobena ni za vse, da verjetno tudi njemu kaj ni všeč, kar njej je, pa ga s tem ne sili. Zmajuje z glavo, da kljub trudu v njunem ne tako kratkem zakonu še ni našel dejavnosti, katera bi jo zanimala daljši čas. Razen klepeta s svojo mamo, kjer najbrž prav sedaj množita zbirko njegovih napak, kot sta jih nekoč prej pri njenem očetu. On se je umaknil pod rušo in izbrati sta morali drugo žrtev. Ampak, tu so otroci, in, hja, rad jo ima pa vseeno, mi prizna. V tistem iskrenem kramljanju o stvareh, ki si jih prej morda še sebi ni upal priznati, sem pozabila na svojo preprosto opravo in zadrega je ušla neznano kam. Skoraj me je že grabil krč, tiščeč kolena k prsim, in noge sem morala prestaviti v drug položaj. No, saj slabe res niso bile, a vseeno me je presenetil cmok, ki ga je moral moj naključni znanec ob tem požreti. Aha, seveda, poželenje torej! Godilo mi je, da le kaj. Delala sem se, da ne opazim njegovega nemira in begajočih oči, ki se kar niso mogle ločiti od mene. "Ja, zakaj pa se ne bi prepustila spogledovanju?" me je dražila neka notranja radoživost. A že samo ob misli me je v trebuhu stisnilo.

Ustavi konje, ne spuščaj se predaleč, so zalajali tisti moji presneti psi, čuvaji srca. Izraz na obrazu mi je otrdel, pogled se je zožil in od mene je zavel hlad. Nogi sem spet stisnila k prsim in čeznje potegnila razvlečeno majico. To je vse, fant, tu več ne moreš dobiti! Besede so se redčile, razumel je, še par minut in se je poslovil. Mudilo se mu je domov. "Popoldne imam *šiht*," je še navrgel čez ramo in skoraj zdirjal z vrha. Zbežal, pred menoj in mojo nedostopnostjo.

Kot na premcu ladje sem jadrala ...

Spet sem se zleknila in telo nastavila, sedaj še bolj vročim sončnim žarkom. Bližalo se je poldne in z božanjem vetra mi je bilo ravno prav. A v meni je kar vrelo, kri se je glasno pretakala in širila slo do zadnjih živčnih končičev. "Le zakaj sem taka tepka? Na dosegu roke sem ga imela, pa sem ga tako odpodila. Prav ničesar mi ne bi bilo treba narediti in povaljala bi se v strastnem objemu, zadostila bi svojim skominam, ki se mi vse glasneje oglašajo tam spodaj v trebuhu. Ta moj grozni konzervatizem, ta mi res ne privošči niti najmanjšega prestopka. Fuj!"

Na hitro sem pospravila, se uredila in odpravila dalje po grebenu. Dolge hlače sem po kratkem premisleku potisnila v nahrbtnik in pustila, da mi sonce še naprej boža stegna. Pohodnik je že kdo ve kje in prepričana sem bila, da je naključnih srečanj za ta dan konec. Na dolgem preglednem grebenu se samo v spodnjicah res nimam nikogar bati. Odločno, kot na premcu ladje, sem jadrala med Benečijo in Terom proti Breški gori. Vse mi je mati stvarnica tistega dne položila pred noge, jaz pa radodarnost *sfrčkam* v tri dni, sem se jezila nase. Prispem do krnice pod naslednjim vrhom, v kateri čepi mogočen objekt. Kaj pa je to? Prevelik za pastirske namene me takoj spomni na veliko vojno, ki se je nekoč podila tu čez. Seveda, to je bilo zavetje, kjer so vsaj za kratek čas lahko počivali izmučeni bojevalci. Stopila sem bliže in izkazalo se je, da je predelano v planinsko zavetišče, katerega polovica je celo odprtega tipa. Po stenah je razobešena foto zgodovina; prebiram zapise, kombiniram, fotografiram. Hladno mi postane, po hlače moram, ki so ostale v nahrbtniku zunaj na mizi! Brezskrbno stopim čez prag in se zaletim – Vanj. Prekleto, mar mi ni govoril, da se mu mudi v popoldansko službo? Sedaj pa

THE NORTH FACE SHOP

www.tnfshop.si

Greben z Breškega Jalovca proti Breginjskemu Stolu, vmes pa globoko zasekana meja Foto: Pika

je tu, pred menoj, kot bi poslušal moje obžalovanje in premlevanje same s seboj. Gledava se brez besed. Odveži in naženi vse tiste sebične čuvarje, me vabi v skušnjavo notranji glas! Vidim, da sva oba istih želja.

Obstanem s povešenimi očmi, topla, moji feromoni ga neslišno vabijo … Od pričakovanja mi telo stresa drget. Trdno me zgrabijo njegove roke in me priklenejo k njegovemu telesu. Mravljinci, metuljčki, ne vem, kaj vse, mi kot strela sekajo skozi telo, vžgano v eksploziji strasti. Dvignil me je od tal in … že sem se znašla pod njim na topli mizi pred kočo. Kot bi imel sto rok, sem ga čutila po celem telesu, objemal mi je prsi, vrat, me grabil za zadnjico in mi hkrati širil noge, toda vse brez hitenja. Počutila sem se kot kraljica, boginja, ki zmore nekaj, kar nobena druga ne. Brez zadržkov, predana le želji drug drugemu ustreči, sva ječala in stregla nasladi.

Spet čez dvajset let

Ko sva zadostila in umirila strasti, me je še kar ljubkoval in razvajal. A moji psi čuvaji so se nenadoma spet privlekli nazaj in s svojim laježem pokvarili nadaljevanje sladkosti. Spet sem otrdela in moj ljubi se me je ustrašil. Verjetno tudi sebe in spet je zbežal. Že drugič ta dan. Jaz pa sem občepela na tisti mizi, oblečena le v njegove tople poljube. V ušesih so mi še odzvanjale besede: "To bi si želel početi s teboj kar naprej!" in "Ne, ne morem, ne morem te umestiti v svoj zatrpani in komplicirani svet! Vendar ti vseeno najlepša hvala. Sedaj vsaj vem, kako je, če me zapustijo predsodki." V potepuški dnevnik pa sem šele mnogo zatem, ker so me preganjali spomini, za tisti vroči maj dopisala še eno resnično besedo: Razvrat!!!

Minilo je skoraj dvajset let. On se je že srečal z abrahamom, ki tudi meni ponuja roko. Še vedno sem veliko, vendar še bolj brezskrbno samotarila po gorah. Občasnemu prijatelju izpred let sem se med tem odtujila, navezati na novega pa sem se bala.

Tako sem se nekoč za spremembo udeležila organizirane ture našega planinskega društva. In se je zgodilo. V množici pred kočo verjetno nihče ni opazil najinega kratkega srečanja. Bil je on, moj davni "ljubimec z Brinice". Pristopil je k meni in nadaljevala sva, kjer sva pred mnogimi leti končala. "Tudi takšna, s hlačami, si mi všeč, veš," se je nasmehnil. Brez besed je uganil, da ženski, ki stoji pred njim, nihče ne streže v ljubezni. Govorila je najina neverbalna komunikacija, prelivala se je med dvema hrepenečima in razočaranima dušama. "Tudi jaz živim v čustveni puščavi. Zapustila me je, otroci pa so si že ustvarili lastno življenje. Le hribe imam še vedno rad, in ko mi je včasih hudo, pomislim, da mi morda prav danes pride naproti kakšna golonoga planinka". Čutila sva, da v najinih malo starejših telesih še vedno gori isto, dvajset let mlajše poželenje. Čuvajev srca tokrat ni bilo. Verjetno so nekoč pobegnili od dolgočasja, ker jim nisem dala nobenega dela …

In zakaj vam pripovedujem vse to, zakaj je vredno komurkoli govoriti o svojem nekdanjem ljubimcu? Zato, ker mi je lepo, sedaj je obema lepo. Napake, da sva takrat za dve desetletji izgubila stik, nisva več ponovila. Privoščiva si ljubezen brez obžalovanja za zamujene dni, občutek je lep in poživljajoč. Na srečo smo ustvarjeni, da živimo za prihodnost in pozabljamo na preteklost.

Danes zjutraj se me je ob kavi dotaknila lepa pesem Nuše Derende, o srečanju po dvajsetih letih. Kar povleklo me je za mizo in zgodbo sem morala izliti na papir. Besedilo pesmi pravi:

Ko srečava se spet čez dvajset let,
v oči si bova zrla brez besed,
življenje mimo naju bo odšlo,
a nama bo hudo,
a žal prepozno bo.

Ne verjemite, lahko je tudi laž. Sama sedaj vem, da za ljubezen nikoli ni prepozno!

ZLATOROGOVA
TRANSVERZALA
PONOSA

Gremo v hribe

20. 4. 2013
Koča na Kokoši

4. 5. 2013
Koča na Kopitniku

25. 5. 2013
Zavetišče na Planini nad Vrhniko

1. 6. 2013
Mariborska koča na Pohorju

8. 6. 2013
Dom na Mirni gori

15. 6. 2013
Koča na Blegošu

22. 6. 2013
Dom na Menini planini

29. 6. 2013
Koča na Dobrči

6. 7. 2013
Domžalski dom na Mali planini

17. 8. 2013
Vojkova koča na Nanosu

24. 8. 2013
Kosijev dom na Vogarju

31. 8. 2013
Planinski dom na Šmohorju

POHODNIŠKI PROJEKT Št.1 V SLOVENIJI

Na dogodku vas čakajo številne družabne in nagradne igre ter zabava ob dobri glasbi!

Za vsakega udeleženca Zlatorogove transverzale ponosa, ki se bo v okviru akcije **Gremo v hribe** podpisal v častno planinsko knjigo, bo Pivovarna Laško namenila **1 eur** lokalnemu planinskemu društvu za nadaljnje delovanje.

www.gremovhribe.si

PIVOVARNA LAŠKO 1825

Zlatorogovo transverzalo ponosa podpira Planinska zveza Slovenije

120 let years
SPD 1893
PLANINSKA ZVEZA SLOVENIJE | ALPINE ASSOCIATION OF SLOVENIA

Pivovarna Laško d.d., Trubarjeva 28, Laško, oblikovanje: LUKS

Okruški spominov

Tretjeuvrščena zgodba

Besedilo: **Darinka Kozinc**

Širjave, kamor seže pogled z Altemaverja proti Bohinju Foto: Peter Strgar

Na vrhu Ratitovca me je čakala nagrada, ki jo vsak pohodnik sprejme na svoj način. Jo ujame v oči in dlani, shrani med spomine in z nasmehom uživa v lepoti razgleda, ko drsi navzdol med skalami in preko poraščenih hrbtov do doline, kjer v gručicah strnjene hišice dajejo slutiti življenje. Dolina! Skrbi! Problemi! Ljudje, potisnjeni v tla, namrščenih obrazov in opreznih pogledov. Tu pa širjave, kamor seže pogled, polna pljuča zraka, veselje v prsih, ki bi ga izlila v vrisk. Hlad na hrbtu me je opomnil, da me v nahrbtniku čaka prijetno suha majica. Kljub lepemu vremenu ni bilo veliko ljudi. To mi je vedno všeč, v dolini je preveč pogledov, ki se pasejo na človeku. Pogledov, ki ti pošiljajo svoje nezavedne miselne energije, ki niso vedno sončne.

Improvizirana klopca, pravzaprav kos lesa, položen na dva kamna, me je čakala, da si pretegnem noge, in vabila k podrobnejšemu ogledu lepote, ki je žarela v opoldanskem soncu.

Nahrbtnik sem položila v travo, odpela zgornji žep in jo potegnila na plan. Bila je že nekoliko pomečkana, zavihana na robovih. Položila sem si jo na stegno in jo z nohtom kazalca nežno pogladila. Kot bi ji hotela vrniti mladost.

Dekle na fotografiji je vame zrlo z zamrznjenim nasmehom trenutka, ko se je sprožil fotoaparat, oblečeno v črtasto majico in zvonaste kratke hlače po zadnji modi. Cunjice, kupljene v Reštelu v Gorici, v ozki ulici nanizanih trgovin, namenjenih onim z druge strani meje. Lepo oblikovane noge so tičale v visokih petah. Dekle je fant, kot bi ženin nevesto, nosil v naročju. Imel je napet izraz na obrazu, kot bi v rokah držal dragocen tovor in ji šepetal: "Visoke pete niso za v gore!" On je bil oblečen v karirasto srajco, pumparice in obut v gojzerje. Ozadje so zaslanjali razkošna brunarica, modri svod neba in nekaj pobeljenih špic gora. Obrnila sem fotografijo, na hrbtni strani je pisalo: Vršič, 1971.

To je bilo moje prvo srečanje z gorami. V visokih petkah. Na srednješolskem izletu, *dolinci-ravninci*, kot nam je imel navado reči fant s fotografije, sošolec, doma iz Bohinja. Brez jopic in vetrovk; kljub pozni pomladi nas je zeblo, kar je rešil čaj z rumom za hrbti profesorjev.

Le Andi ni zmrzoval, le Andi je zavriskal in se pognal med skale. Mi smo pa kar gledali in stali, se objemali z rokami, da bi se ogreli, in nestrpno čakali toplo zavetje avtobusa.

"Ej, vi, Primorci!" se je zasmejal Andi. Peter in Dušan sta se pognala za njim. Bili so kot trije mladi razposajeni kozlički, dokler nam niso izginili izpred oči.

V trgovinici so ponujali iz lesa izrezljane planike in majcene krampe.

Všeč mi je bil tisti prikupni kič in kupila sem si leseno planiko. V avtobusu sem jo pokazala Andiju, ki ni zamudil priložnosti, da ne bi sedel poleg mene. Zasmejal se je, njegov smeh me je prizadel in spominek sem previdno zaprla v torbico.

"Nekaj boljšega imam zate," je zašepetal, previdno segel v žep in iz njega privlekel papirnat zavitek. Previdno se je ozrl okrog, nihče ga ni gledal, sošolci so bili zaposleni s strmenjem skozi okna in glasnim komentiranjem, ali bo vozniku uspelo ovinek prevoziti brez ustavljanja in izravnavanja avtobusa. Strmela sem v njegove roke, z neverjetno nežnostjo je odvil papir. "O, ne!" sem vzdihnila. Planika, sveže utrgana, me je pozdravila s svojo zvezdasto glavico. "Prelepa je! Toda to se ne sme!" sem vzdihnila. "Samo izjemoma," je zašepetal in mi jo podal. Fotografijo sem zamišljeno odložila na klopco. Še mora biti tista planika v kakšni knjigi, stisnjena med njene strani, z mehkim kosmatim cvetom, krhka od starosti. Tako je s spomini. Obledijo, se postarajo in vsake toliko časa uidejo iz svojih ozkih predalčkov, kamor smo jih pozaprli.

Tisti dan nisem slučajno šla na Ratitovec sama z lastnimi mislimi, ki sem jih med potjo podila sem in tja po svoji glavi. Bila je obletnica, obletnica dne, ko sva z Andijem prvič osvojila Ratitovec. Trideset let od tega! Oh, nič posebnega za dva mlada človeka, če ne bi jaz … Ne, nisem prišla v visokih petah, toda Andijev pogled je zdrsnil k mojim čevljem, ko sem stopila z vlaka, in vedela sem, da bom spet deležna kritike. "In ti nameravaš v teh škorenjčkih na Ratitovec?" me je vprašal nejeverno. "Kaj jim pa manjka, saj so brez pet!?" sem lahkotno odvrnila. Njegov pogled je med potjo kar naprej uhajal k tlom, tu pa tam me je podprl, celo ujel, toda nekako sva se prebila na vrh. "Ti, Primorka, neverjetna si!" se je čudil, ko sem sicer utrujena, toda ponosna sezula svoje škorenjčke in masirala podplate.

Sklonila sem se do svojih dobro uhojenih gojzerjev in se lotila vezalk. Hotela sem razmigati prste, ko mi je rahel piš vetra odnesel fotografijo, ki sem jo malomarno položila na klopco. Pohitela sem za njo in jo za las ujela, preden bi jo vetrc odnesel preko skalnatih grebenov. Spet sem jo pogladila, kot bi hotela izbrisati vsa dolga leta, jih približati in se zvonko zasmejati kot takrat, brez sledu grenkobe, toda življenje je na prehojeno pot natrosilo preveč koničastih skal, da bi to bilo sploh še mogoče. Ne vem, kaj me je prijelo, toda nenadoma sem se zalotila, da trgam fotografijo na pol, Andija sem odtrgala stran od smejočega se dekleta v visokih petah. Za hip sem opazovala obe polovici, potem sem razprla dlani in pustila vetru, da je odnesel polovički vsako na svojo stran. "Tako," sem zamrmrala,"sedaj je dokončno konec! Spomine bom za vedno zaklenila in ključek odvrgla med skale."

"Hej, planinec ne onesnažuje v gorah!" sem zaslišala. Glas, kot bi ušel iz spominskega predala. Njegov glas! Ja, bil je on, fant s karirasto srajco, Andi! Takoj sem ga spoznala kljub preteklim tridesetim letom. V rokah je držal polovičko slike, dekle s petkami! "To pa je presenečenje!" sem vzkliknila, se vzdignila s klopce in mu stopila naproti. Pozorno sva se ogledovala, iskala sledove sprememb in let na obrazu. "Dobro izgledaš!" je rekel. "Ti tudi!" sem neumno odvrnila. Njegov pogled je zdrsnil navzdol, ošinil čevlje. "No, vendar, tokrat pa si visoke petke pustila doma!" se je nasmehnil. "Sem morala, nikogar ni, ki bi mi podal roko ali me celo nesel!" sem odgovorila s sledjo grenkobe. "No ja, cena za samostojnost!" "Pridi," me je povabil, "v koči nudijo planinski čaj in slastne štruklje!" "Tokrat ne potrebujem ruma," sem rekla.

Pa sva vseeno popila šilček zeliščnega žganja, da se nama je razvezal jezik in se je razkadila megla let med nama. In prišlo je tisto neogibno, tipanje, kako in kaj in zakaj sva tega dne sama na vrhu Ratitovca. "Ana, zaradi katere sva se midva razšla, je postala moja žena, vendar danes to ni več! In ti?" "Vdova sem," sem tiho odvrnila. "Moje sožalje!" "Prometna nesreča!" sem dodala in se zresnila. Pa le za trenutek. Čas je prehitro stekel, sence so se podaljšale, ko sva se skupaj spustila v dolino. "No, avto sem pustila tu!" sem rekla in stegnila roko v slovo. "Te lahko kaj obiščem?" se je ponudil. "Ne vem," sem skomignila in sedla v avto. Motor je zahrumel. Kar stal je tam in me gledal. Tih in osamljen. Pritisnila sem na stikalo, šipa se je neslišno spustila. "Pridi, ko najdeš drugo polovico fotografije," sem se nasmehnila. "Prinesel bom lepilo," je rekel in mi pomahal.

Dolina me je sprejela v svoj vsakdanji znan objem.

Kako smo nizko leteli in visoko pristali

Cordillera Real

Besedilo: **Marko Koren**

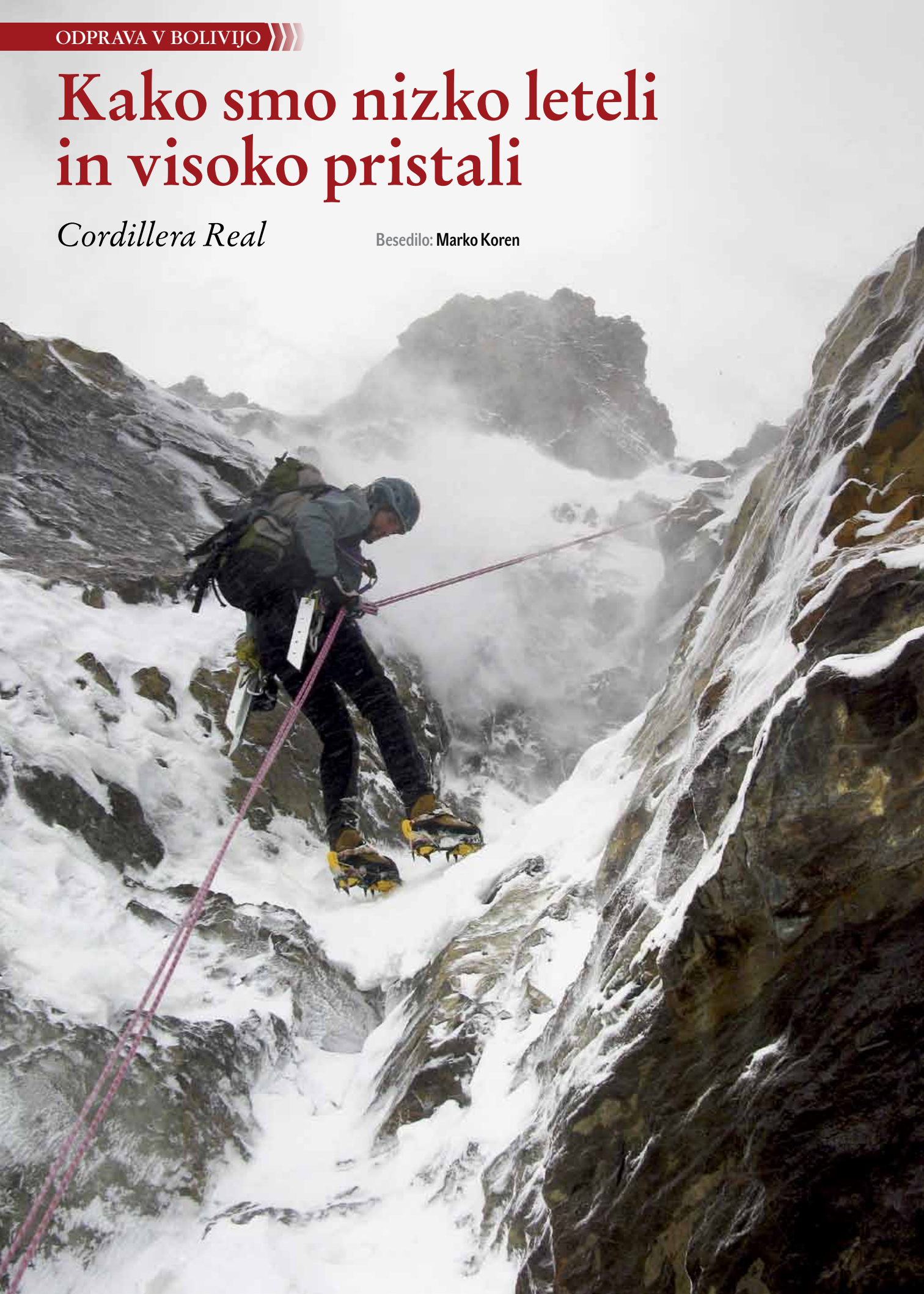

Junija 2012 smo šli na izlet v Bolivijo. Zbralo se nas je osem, večinoma iz Soškega alpinističnega odseka. Ker Primorci slovimo kot romantični alpinisti, se z izbiro vodje odprave in s cilji nismo pretirano ukvarjali. Ti vsekakor niso bili visokoleteči. Šli smo z namenom, da bi kaj dobrega pojedli in popili ter mogoče zaužili tudi kaj duhovne hrane.

Šalo na stran. Po celomesečnem lenarjenju se gotovo ne bi počutili najbolje. Minila so leta, ko smo svojo hierarhijo v družbi vzpostavljali s pijanskimi pohodi. Sedaj višji družbeni položaj pridobivamo s količino in težavnostjo preplezanih smeri, vedno krajši pijanski izleti pa pomenijo le še sprostitev in izbris nepotrebnih informacij iz glave.

La nuestra señora de La Paz[1] je bila naše izhodišče za telesne in duhovne podvige. Najprej smo se posvetili hribom, da bi na koncu izleta lahko v miru uživali v lepotah mesta. Skoraj po predpisih smo opravili aklimatizacijsko turo na Chacaltayo, a smo se kljub temu bolj kislo držali. Bivali smo namreč na višini 3700 metrov nad morjem. Pravilo "Podnevi više, ponoči niže" za boljše počutje smo obrnili na glavo, saj smo hodili pred spanjem kakih sto metrov niže, na pivo. Nekaj dni bivanja v najvišji prestolnici na svetu je bilo naposled dovolj, da smo se odpravili v bližnje hribe Cordillere Real. Po nekaj dneh v bazi in po prvih osvojenih hribih je napetost v glavah le nekoliko popustila. Ob dolgih večerih smo počasi začeli izbirati cilje za naslednje dni in naša odprava je postajala nekoliko bolj zainteresirana za alpinistične podvige.

Gorska skupina Condoriri je za povprečne alpiniste pravi alpinistični raj. Iz baze so možni enodnevni, normalni pristopi na 11 vrhov, visokih nad 5000 metrov. Območje ponuja plezanje zimskih smeri vseh vrst tako glede dolžine kakor težavnosti. Dostopi in sestopi večinoma niso zahtevni, kar sta glavna pogoja za udobne ture. Baza je opremljena s tekočo vodo in stranišči z izplakovanjem. Manjka le udobna postelja, pa bi se brez pomišljanja za ves mesec preselili pod Condoririje.

V takem okolju dobi človek tolikšen zagon, da tudi ob dnevih počitka ne more le poležavati v bazi. Vsak večer si s soplezalci narediš načrte za prihodnji dan in se psihično pripravljaš na zgodnje vstajanje, ki je na odpravi še bolj mučno kakor doma. Če je že nujno vzeti dan počitka, pa skočiš vsaj do ledenika pogledat, kakšne raze je naredil v skalo. Pa en slap si opazil včeraj, kjer bi lahko plezali v slabem vremenu … Tako kakor hodi Iztok Mlakar po vasi "pretegnit" noge, na koncu pa konča v gostilni, gre alpinist malo zmigat mišice, konča pa na kakem nižjem vrhu ali celo "posolira" lažjo smer.

Nam so do pravega raja poleg postelje manjkale še ugodne razmere. Po prvih osvojenih vrhovih in lažjih smereh, ter še preden smo ugotovili, da razmere v stenah niso najbolj primerne za težje vzpone, nas je neke noči zasnežilo. To je pomenilo konec prve "runde" hribov in odpravili smo se nazaj v mesto. V kakem od bolj popularnih športov bi rekli, da so bili na povratku občutki mešani. Nismo se mogli odločiti, ali je dobro, da gremo v mesto, med ljudi in na toplo, kjer ni treba vstajati sredi noči, ali je to slabo, ker bi v naslednjih treh dneh lahko preplezali tri smeri in bi nekoliko pozneje, a ponosneje, prikorakali v mesto. Vseeno smo iz izkušenj vedeli, da bomo na koncu odprave hribov siti, čeprav smo poplezavali in pohajali v skoraj raju. Zato smo se odločili za kolesarjenje po t. i. Cesti smrti. Zelo priporočljiva zadeva za dneve regeneracije.

Čeprav smo se v Bolivijo odpravili junija, ko naj bi bilo vreme najbolj stabilno, so klimatske spremembe nagajale tudi Bolivijcem in vreme se ni držalo dolgoletnih povprečij. Vremenske napovedi so bile vsak dan enake: malo sonca in malo dežja. V vsakem primeru je bila napoved pravilna, pa naj je cel dan sijalo sonce ali pa cel dan padal dež. Tudi z evropskimi prognozami nismo bili zadovoljni, ker so se očitno posluževale enake taktike.

Kljub temu je napočil čas za šesttisočak in cilji glede plezanja so bili spet visoki. Tokrat so jih žal znižale temperature v čevljih. Na pol ozebla stopala so nas odvrnila od plezarije in na vrh Huayne Potosí smo prispeli po normalki. To je bil dvodnevni izlet, iz katerega pa smo se veliko naučili. Na podlagi te izkušnje smo se odločili za naš zadnji podvig. Tisti z boljšo obutvijo so se odločili za Sajamo, najvišji vrh Bolivije, drugi pa smo se ponovno odpravili pod Condoririje. Izvedeli smo namreč, da so razmere v ostalih delih Cordillere še manj primerne za plezarijo in da ponekod novi sneg močno otežuje celo normalne pristope. Tudi prav. Je bilo treba manj napenjati možgane, saj smo območje že poznali.

Po treh tednih v Boliviji smo tako osvojili večino vrhov v skupini Condoriri (10), Huayno Potosí (6088 m), Sajamo (6542 m) in preplezali nekaj lažjih smeri. Ne moremo se primerjati s himalajskimi odpravami, a vseeno je bilo dovolj za praznovanje ob rujni kapljici in izbrani glasbi.

[1] Ljubkovalno ime mesta La Paz.

Hladen tuš po neuspelem poizkusu
Foto: Marko Koren

Udeleženci odprave: Miranda Ortar, Manca Sušnik (AO Radovljica), Maja Lavrin (PD Zagorje), Marko Koren, Dejan Lapanja, Sandro Krajnik, Marko Gruden, Andrej Smrekar.

Osvojeni vrhovi in preplezane smeri[1]:

Pico Austria (5300 m) – Marko Koren, Andrej Smrekar, Manca Sušnik, Dejan Lapanja, Maja Lavrin,

Pico Austria (grebenski pristop) – Manca Sušnik, Dejan Lapanja, Maja Lavrin,

Cerro Mirador (5200 m) – Miranda Ortar, Manca Sušnik, Dejan Lapanja, Maja Lavrin, Sandro Krajnik, Andrej Smrekar,

Huallomen (5463 m) – Marko Koren, Andrej Smrekar,

Tarija (5240 m) – Manca Sušnik, Andrej Smrekar,

Z–JZ greben, Normalni pristop, AD, 45–55°, 250 m, Pequeño Alpamayo (5370 m) – Miranda Ortar, Dejan Lapanja, Maja Lavrin, Andrej Smrekar,

Directisima, D+, 350 m, Cabeza de condor (5650 m) – Sandro Krajnik, Marko Gruden, Marko Koren,

Normalni pristop, AD–, 600 m, Huayna Potosi (6088 m) – Miranda Ortar, Marko Koren, Dejan Lapanja, Maja Lavrin, Sandro Krajnik, Marko Gruden, Andrej Smrekar,

Aguja negra (5290 m – po grebenu) – Marko Gruden,

JZ stena/Z greben, AD, 200 m, Piramide Blanca (5230 m) – Manca Sušnik, Marko Koren, Andrej Smrekar,

Ilusion (5330 m), AD, 400 m – Marko Koren, Marko Gruden, Andrej Smrekar,

SZ greben, AD, 50°, 800 m, Sajama (6549 m) – Miranda Ortar, Dejan Lapanja,

South face route, D–, 600 m, Ala Izquierda (5532 m) – Marko Koren, Marko Gruden.

[1] Smeri in hribi so povzeti po vodničku Bolivia, a climbing guide (Yossi Brain). V primerjavi z vodničkom The Andes of Bolivia (Alain Mesili) se poimenovanja vrhov in smeri nekoliko razlikujejo. Višine nekaterih vrhov v vodničkih odstopajo do 300 m od višin, ki so jih kazale ure.

Gremo v hribe? Seveda gremo!

Drage planinke, planinci, ljubitelji narave, pohodov in prijetnega druženja. Leto je obrnilo nov list, zima se je prevesila v pomlad in to je čas, ko narava vzcveti in nas privabi na plano. To je tudi čas, ko se začne Zlatorogova akcija Gremo v hribe. Letos ne bo prav nič drugače.

Zlatorogova ekipa je že pošteno zavihala rokave in se lotila priprav na novo, že četrto sezono akcije Gremo v hribe z obilo veselja in zagnanosti. Zlatorogova transverzala ponosa se tako nadaljuje v letu 2013 in tudi tokrat vas bomo popeljali na čudovite kraje po vsej Sloveniji, kjer se boste v dobri družbi lahko zabavali ob Zlatorogovih igrah.

Pohodniški projekt številka 1 v Sloveniji!

V lanskem letu je bilo med dvanajstimi lokacijami kar devet novih oziroma devet takih, ki smo jih z Zlatorogovim dogodkom obiskali prvič. V letošnjem letu smo Zlatorogovi družini planinskih domov in koč dodali tri nove lokacije (Mirna gora v Beli krajini, Domžalski dom na Mali planini in Dobrča na Gorenjskem), skupno pa Zlatorogova transverzala šteje že 24 lokacij. Zlatorogovo transverzalo ponosa podpira tudi ena izmed največjih slovenskih nevladnih organizacij – Planinska zveza Slovenije, kar daje pohodniškemu projektu še posebno težo.

Transverzala nadaljuje z družbeno odgovorno noto

Družbeno odgovorna nota akcije prav tako ostaja v ospredju, saj bo Pivovarna Laško za vsak podpis v častni Zlatorogovi knjigi donirala 1 evro lokalnemu planinskemu društvu. V letu 2012 se je v knjigo vpisalo več kot 6000 pohodnikov in Pivovarna Laško je v tem letu lokalnim planinskim društvom za njihovo nadaljnje delovanje donirala 12.000 evrov. Od leta 2010, ko se je akcija začela, pa do danes, je znesek donacij znašal že preko 60.000 evrov, kar je daleč od pričakovanega.

Osvoji vseh 12 lokacij in postani ambasador Zlatorogove transverzale ponosa

Vsi tisti, ki se boste udeležili vseh 12 dogodkov, boste na Šmohorju, kjer bo potekal zadnji letošnji dogodek transverzale, prejeli diplomo z nazivom ambasador Zlatorogove transverzale ponosa ter prejeli bogato nagrado, ki jo prispeva Pivovarna Laško.

Torej vse, ki ste bili z nami v preteklih letih ali pa vas druženje v naravi preprosto veseli, vabimo, da se nam pridružite in se udeležite letošnjih Zlatorogovih dogodkov. Obljubljamo, da vam ne bo žal.

Lokacije in termini Zlatorogove transverzale ponosa za leto 2013:

1. Koča na Kokoši / 20. april
2. Koča na Kopitniku / 4. maj
3. Zavetišče na Planini nad Vrhniko / 25. maj
4. Mariborska koča na Pohorju / 1. junij
5. Dom na Mirni gori / 8. junij
6. Koča na Blegošu / 15. junij
7. Koča na Menini planini / 22. junij
8. Koča na Dobrči / 29. junij
9. Domžalski dom na Mali planini / 6. julij
10. Vojkova koča na Nanosu / 17. avgust
11. Kosijev dom na Vogarju / 24. avgust
12. Planinski dom na Šmohorju / 31. avgust

Na lokacijah vas pričakujemo od 8. ure dalje, naše druženje, začinjeno z glasbo in družabnimi igricami, pa se bo nadaljevalo do popoldanskih ur (predvidoma do 16. ure). Vljudno vabljeni!

Več informacij na www.gremovhribe.si

Ljubitelji Zlatorogove transverzale ponosa pred Kočo na Kopitniku Foto: Maša Meden

Gorsko neurje v poletju 1914

Besedilo: Drago Paulić
Prevod: akademik prof. dr. Marjan Kordaš, dr. med.

Ojstrica nad Dleskovško planoto
Foto: Milan Cerar

Pred nami je štirinajst dni dopusta. Medtem ko se vzpenjamo po dolini Bele proti Ojstrici, sta Črni in Matija moja druščina. Dan je soparen in pripeka huda. Nikjer ni prave sence in komaj čakamo, da pridemo do malo bolj gostih, košatih in nizkih alpskih borovcev, da si malo oddahnemo v hladu. Naši okovani čevlji škripljejo, konica cepina včasih zakreše ob kamnu iskro, mi pa nikakor ne ujamemo ustreznega ritma vzpona. Razmišljam: morali bi bili kreniti prej, še ob zori ali pozno popoldne, ko se že nekoliko ohladi. Vlečemo se počasi do dvanajstih in ob majhnem snežišču se odločimo za prvi počitek pred ciljem.

Iznad Dolgega hrbta na nasprotni strani doline se vzpenjajo visoki beli kumulusi, ob hitrem napihovanju drug drugega prehitevajo v višini. Čakamo, da se nekoliko spustijo proti jugu, da bi nam vsaj malo zakrili sonce.

Imamo dovolj časa, nikamor se nam ne mudi – to je komaj prvi dan od štirinajstih, ki so še pred nami. Ta občutek – imeti na voljo toliko prostega časa v tej lepoti – nam daje obilico sreče in zadovoljstva. Govorimo si: naj kar žge sonce; saj ne bo tako vseh štirinajst dni. Šele okoli treh popoldne raztepene meglice zastrejo sonce, a soparica kar ne jenja. Poskušamo si pomagati s pastilami "cola" (Brazilci žvečijo njene liste), a je vse zaman. Tolažimo se, da smo že 1500 metrov visoko in eno uro od koče.

Nenadoma pa se vzdigne veter, s sabo nam vse bližje prinaša oblake, zvija veje nizkih borovcev ter ostro šumi skozi suho travo, in tam pri Skuti se zabliska prvič. Grmenje odmeva med stenami, se vali skozi dolino in že nas dosežejo prve kaplje dežja. Nismo si še nadeli plaščev, že nas zastor sodre in dežja s snegom ovije v gost in neprozoren pajčolan. Grmenje prihaja vse bližje, že udarja okoli Sedla in Planjave in okoli nas prasketajo in se iskrijo drobni plameni po vsem grebenu. To ni šala; nevihtni oblak se je ustavil na našem grebenu, in četudi je komaj tri popoldne, se stemni. Začel se je silovit inferno; strela za strelo seka okoli v greben naše poti. Odvržemo cepine in se razkropimo, kolikor to omogoča silni piš vetra. Med plazenjem iščemo zaklone pod grebenom. Že lahko zavohamo vonj po ožganem zaradi strel, ki se kot ognjene kače podijo okoli nas – vsepovsod ena sama groza!

Dež s snegom se izmenjuje s sodro, občasno se vidljivost izboljša, a metež nikakor ne pojenja, saj je videti, kot da se je oblak ustavil ob nas.

Minevajo minute, ki so kot ure dolge. Z vsakim udarom strele se stisnejo ramena in zobje šklepetajo od groze in vznemirjenja. Vse je zaman – zaradi trušča nevihte in občudovanja teh titanskih sil imamo občutek, da smo manjši od mravelj. Nedaleč se je pod steno stisnila čreda gamsov … sicer so tako plašni, zdaj pa kot da bi iskali našo bližino, zaščito človeka pred ujmo.

Oblaki so končno porabili svojo zalogo strel, grmenja je slišati vse manj, počasi pa se tudi že svetlika. Na zahodu se skozi raztrgane oblake hitro prebija temnomodro nebo. Spodaj, pod nami pa je videti, kot da bi se ne bilo zgodilo nič. Cepinov ne poiščemo; pustimo jih pod snegom, dokler ne skopni. Zberemo se, vsak izza svojega zaklona, in se kot razbita, potolčena vojska spustimo do koče. Oskrbnik se čudi, da smo ostali živi. Nevihto je opazoval iz varnega zaklona in povedal, da je bil ves greben videti kot peklenski ples razbesnelih plamenov. Vsak od nas pripoveduje svojo plat zgodbe in bolj kot oskrbnik smo zgroženi mi, zavedajoč se, da nas je rešil čudež.

To je bilo 27. julija 1914, dan, preden je zagrmelo na tisoče topov in so se milijoni ljudi, ki se dotlej niso videli še nikoli, pognali drug na drugega v brezupnem peklu.

S kamero v himalajsko vas, daleč od vsega

Besedilo: **Manca Čuješ**

7. mednarodni festival gorniškega filma Domžale

Sedmi mednarodni festival gorniškega filma Domžale je med 15. in 19. aprilom odprl vrata v filmski svet navdihujočih gora, drznih pustolovščin in srčnih dosežkov. Osrednji slovenski kulturno-gorniški dogodek se je letos s tradicionalnega prizorišča, Cankarjevega doma v Ljubljani, preselil tudi v Mestni kino Metropol v Celju, češnje na vrhu smetane – nabora nagrajenih filmov – pa so bili deležni tudi gledalci v Kulturnem domu Franca Bernika Domžale. Po besedah žirije so letos s kakovostjo presenetili filmi v kategoriji gorska narava in kultura, zato ne preseneča, da se je z glavno nagrado mesta Domžale ovenčal prav film iz te kategorije – *Vas, daleč od vsega* Anne in Erika Lapieda, francoski filmski poklon prebivalcem odmaknjene himalajske vasice.

Raznolik program navkljub skromnejši popotnici

Čeprav je sedem pravljično število, je bil letošnji festival gorniškega filma za Društvo za gorsko kulturo Domžale z direktorjem Silvom Karom na čelu vse prej kot pravljičen, saj so bili organizatorji primorani okrniti festivalski program. "Temu so botrovali še neporavnani stroški preteklih dveh festivalov, saj je znano, da smo dvakrat zaporedoma *izviseli* na razpisu Slovenskega filmskega centra. Tako nismo izdali festivalske brošure, ni bilo razstav, okroglih miz, tujih predavateljev, otroškega in mladinskega programa," je z grenkobo povedal Karo, a je treba priznati, da je kljub skromnejši popotnici uspel sestaviti raznolik in kakovosten program.

V štirih tekmovalnih kategorijah – alpinizem, plezanje, gore, šport in avantura ter gorska narava in kultura – se je na velikem platnu zvrstilo 34 filmov iz 16 držav. V petih festivalskih dneh se je odvrtelo tudi devet slovenskih projekcij: *Nanga Parbat – gola gora* Stipeta Božića, *Aurora Polaris* Anžeta Čokla, *Skrivnost 8c* Uroša Kneza, *Divji* Jureta Breceljnika, igrani film *Na pogled* Mihe Kalana, ki je na festivalu doživel premiero, *Zlati teptači* Amirja Muratoviča, *T(h)ril(l)er* Klemna Trilerja, Uroša Feldina in Janeza Lavriča, *V objemu Himalaje* Petra Vrčkovnika in *Dolina Soče* Gregorja Kresala.

Na Čopov steber in Lhotse

Čeprav vsebinsko okrnjen, pa je festival razširil svoj domet, saj se je vzporedno s Cankarjevim domom odvijal tudi v celjskem kinu Metropol, kar je bil korak naprej od dobro sprejetega Ciklusa gorniških filmov, predvajanja festivalskih izbrancev v preteklih letih. Tako so na pobudo Sama Seničarja, programskega vodje Mestnega kina Metropol, ki prisega na evropske, avtorske in neodvisne filme, v gorniških filmih uživali tudi v knežjem mestu. Celjsko občinstvo je za uvod v festivalski teden čas zavrtelo za trinajst let nazaj in se ob filmu Lhotse 2000 "povzpelo" na četrti najvišji vrh sveta. "Celjski del festivala je slavnostno odprl celjski župan Bojan Šrot, nekoč zelo dober alpinist. Gosta na projekciji sta bila tudi glavna protagonista filma, ki smo ga prikazali.

"Leta 2000 sta na Lhotse splezala Aco Pepevnik in Milan Romih ter ob tem posnela zelo dober dokumentarni film. Film smo zavrteli na mojo željo, saj sem želel, da bi bil festival še malo lokalno obarvan," je razložil Seničar.

Ljubljanski ljubitelji gorniške gibljive slike starejšega datuma so na svoj račun prišli ob retrospektivni multiviziji Dušice Kunaver *Čopov steber – prvič pozimi*, ob kateri doživeto pripoveduje Anton Sazonov - Tonač. Čopov steber s podpisom Staneta Belaka - Šraufa, Aleša Kunaverja in Antona Sazonova - Tonača je bil v zimi 1968 veliki finale Triglavske stene in uvod v glasbo himalajskih sten, ki sta jo v Cankarjevem domu z občudujočim občinstvom podoživela Kunaverjeva in Tonač.

Preko modrega planeta – z letalom, strgalko, čopičem, cepinom in padalom

Festivalska stalnica so tudi predavanja, ki so ob letošnjem okrnjenem festivalskem proračunu spomnila, da je predavateljske bisere vredno odkrivati med domačimi alpinisti. Matevž Lenarčič, ki je lani z ultralahkim letalom obletel svet, je tik pred poletom proti Arktiki "pristal" v Cankarjevem domu in zbrane popeljal preko modrega planeta, ki s ptičje perspektive odstira drugačne poglede na svet in ljudi. Naravovarstvenik in ljubiteljski arheolog Janez Bizjak je spregovoril o sledeh prvih obiskovalcev v slovenskih Alpah. Goram zapisani umetnik Danilo Cedilnik - Den je svojo gorniško pot pretanjeno prikazal tako skozi fotografski objektiv kot skozi prizmo likovnih podob. Alpinist mlajše generacije Urban Novak, ki je lani preplezal novo smer v vzhodni steni K7, se je z občinstvom za kratek čas preselil v preddverje in strmine karakorumskega skoraj sedemtisočaka. Ženske predavateljske barve je zastopala Vlasta Kunaver, ki je obudila spomin na lepa srečanja med svojimi alpinističnimi in padalskimi podvigi.

Vas, daleč od vsega – velika zmagovalka mesta Domžale

Mednarodno žirijo, ki so jo sestavljali scenaristka in režiserka Špela Kuclar, alpinistka in prevajalka Neda Podergajs, ustanovni član Mednarodnega združenja za filme z gorniško tematiko Pierre Simoni, filmski režiser Matjaž

Ne tako daleč, najboljši alpinistični film
Arhiv IMFFD

Žbontar in alpinist Andrej Štremfelj, je ob koncu festivala čakala odgovorna naloga – okronati zmagovalce. Kot je izpostavila peterica ocenjevalcev, so letos s kakovostjo presenetili filmi v kategoriji gorska narava in kultura, ki so pobrali polovico filmskih odličij.

Z glavno nagrado mesta Domžale se je ovenčal francoski film *Vas, daleč od vsega*. "S svojo neprekosljivo občutljivostjo in tankočutnostjo sta Anne in Erik Lapied uspela posneti klasični dokumentarec o prebivalcih odmaknjene himalajske vasi v pokrajini Ladak," je v obrazložitvi zapisala žirija in opredelila zmagoviti moment: "Film sta snemala sedem let in s prebivalci vzpostavila tako intimen odnos, da so vsi preprosto pozabili na kamero. Takšne sposobnosti pa krasijo le prave filmske ustvarjalce."

Slovenski nagrajenec: Skrivnost 8c

Nagrado za najboljši alpinistični film je prejel italijanski film Herveja Bermassa *Ne tako daleč*, nagrado za plezalni film pa belgijski film Seana Villanueve O'Driscolla *Težave v venezuelski džungli*. Venezuelska avantura plezalske zasedbe, ki je že stara znanka ljubljanskih gledalcev, je omrežila tudi občinstvo. Nagrada za najboljši film v kategoriji gorska narava in kultura je pripadla francoskemu filmu *Pogumno do orjaških čebel* Jeromeja Segurja, v kategoriji gore, šport in avantura pa je slavil film *Ubijajoča lepota* Rastislava Hatiarja s Slovaške.

Nagrada za najboljši kratki gorniški film je odromala v roke Uroša Kneza, scenarista in režiserja slovenskega filma *Skrivnost 8c,* v katerem spremljamo Izidorja Zupana med plezanjem z 8c ocenjene smeri *The Secret* v Sopoti pri Laškem. "Štiriminutni film na duhovit, sproščen in vsebinsko zaokrožen način predstavi zahtevno prosto plezanje. Obetajoč prispevek mlajše generacije plezalcev in filmarjev," je bila enotna žirija. Uroš Knez je v produkciji TV Laško posnel že več kratkih filmov, *Skrivnost 8c* v navezi s protagonistom Izidorjem Zupanom pa mu je prinesla zmagoslavje na festivalu gorniškega filma. Knez je priznal, da ga je nagrada pošteno presenetila, saj je bila zanj velik dosežek že uvrstitev v tekmovalni program, vendar mu daje nov zagon za filmsko snovanje v prihodnje … Ideje se že rojevajo.

Posebno pohvalo žirije so si prislužili italijanski film *Odisejada stare smeri* Davida Carrarija, *Naftno polje* Rusa Ivana Golovneva in *Življenje je* Vladimirja Perovića iz Črne gore. Izviren Perovićev film, ki prikazuje vsakdan prebivalcev odmaknjenih višavij Črne gore, je prejel tudi nagrado Planinske zveze Slovenije, TV Slovenija pa je nagradila švicarski film *Bernard Bovet, starec s kamero* Nasserja Bakhtija, na podelitvi nagrad iskreno navdušenega, da bo zgodba o markantnem planšarju, zavezanem goram in svojim ljudem, živela dalje, tudi po Bovetovem slovesu le nekaj dni pred festivalom.

Festival v znamenju tovariškega duha

"Letošnji festival je bil skromnejši, tako po vsebini kot tudi po obisku. Malo je bilo krivo tudi lepo vreme. Sem pa vesel, da se je ekipa okrepila in z optimizmom gledam naprej. Prepričan sem, da bomo *zmagali* na osmem festivalu," je na zaključku v Cankarjevem domu poudaril Silvo Karo. Ob boku ljubljanskega festivalskega dogajanja velja pogledati tudi v Celje, kjer je vtise strnil Samo Seničar: "Kot programski vodja kina sem redko povsem zadovoljen, saj bi si, normalno, vedno želel še kakšnega gledalca več. Zanimivo je bilo opazovati obiskovalce filmskih projekcij, ljubitelje gora, kako so z navdušenjem spremljali zgodbe s platna, po predstavah še dolgo v noč premlevali dogodke in se kdaj tudi malo pobahali s svojimi uspehi, predvsem pa zlagali načrte za prihodnje pohode, plezarijo … Redko na enem mestu vidiš toliko tovariškega duha kot ravno te dni med festivalom. To je na koncu tisti najlepši del festivala, ki mora nujno biti družabni dogodek."

O plezalcih in neandertalcih

Plezalci so neandertalci – oziroma slabši od njih. Tako se je ob javno izrečeni grožnji domačinov, da razmišljajo o prepovedi plezanja v enem redkih slovenskih plezališč svetovnega formata, Ospu, zapisalo plezalskemu kolegu na gorniškem spletnem portalu. Kaj naj bi imeli skupnega plezalci in že davno izumrli človečnjaki, razen preproste rime, mi sicer ni jasno … a nič hudega, tudi kolegu, ki je to zapisal, ni. Očitno se mu je zdel naslov primeren za razmišljanje o tem, kakšni smo plezalci (s poudarkom na pridevniku balkanski) in zakaj imajo domačini prav, da govorijo o tako radikalnem ukrepu.

Če pustimo ob strani neandertalce, se pridružujem njegovemu mnenju, da znamo biti plezalci precej brez manir. Seveda ne čisto vsi in tudi ne samo tisti, ki imamo korenine na Balkanu. Prej bi rekla, sodeč po lastnih izkušnjah, da gre za značilno stanje duha predvsem mlajših, od življenja še ne preveč pregnetenih zaradi s prebavo povezanih fizioloških potreb in občasni manko zaslužka pri upravnikih infrastrukture. Včasih pa se je znalo zaplesti pri interakciji z lokalnim prebivalstvom. Iz gnezda ravno odleteli plezalski mladiči res nismo videli nič spornega v tem, da smo se v starih časih pripeljali naravnost pod stene, nažigali muziko in rogovilili pozno v noč, plesali obredne plese pred vaško cerkvijo, tam v času bogoslužja rožljali z opremo in malicali ter počeli podobne nesprejemljivosti, na katere so nas, ko je šla kaplja čez rob, tu in tam opomnili domačini.

Po dobrih treh desetletjih "(zlo)rabe" Ospa njegovi prebivalci torej razmišljajo o zaprtju plezališča. Takole od daleč jih, sicer brez natančnejše seznanjenosti s trenutno situacijo v vedno bolj obleganem osapskem skalovju, a z izkušnjo življenja v podobno majhni skupnosti, dosti bolj razumem kot pred desetletjem ali dvema, ko smo se ob njihovih pritožbah po

Arhiv PV

plezalcev, ki gledajo na svet zviška, prek rožnatih očal ter z nadetimi plašnicami. Zase bi težko trdila, da sem bila tipična predstavnica mlajše balkanske plezalske bande, saj sem bila za razno švercanje zaradi šparanja predvsem prevelika strahopetnica (če bi rekla preveč lepo vzgojena, bi mi utegnil kdo oporekati), poleg tega mi je ob lumparijah na čelu zelo hitro zasvetil velik napis "Goljufam!". Kljub temu sem na svojih zgodnjih plezalskih popotovanjih vseeno dala skozi nekaj prenočevanja na vseh možnih lokacijah pod milim nebom, pa švercanja v kampih in na sredstvih javnega prevoza, kuhanja v parkih, umivanja v javnih straniščih in kar je še take folklore, ki sodi k vsakemu "resnemu" plezalcu. Morda je odveč omeniti, pa vendar: spanec med prenočevanjem na črno ni bil prav nič blažen, po večini so me tlačile more. Znova in znova sem se zaklinjala, da to zares počnem zadnjič, pa sem se v specifično orientirani plezalski družbi vedno vračala na stare poti …

Kakšne škode s tem svobodnjaškim načinom dojemanja sveta vseeno nismo povzročali, če odmislimo vpliv na naravno okolje večini le nerazumevajoče zmrdovali in negodovali. V času, ki je minil od takrat, ko sem še redno zahajala v osapske stene, sem prekolovratila nekaj sveta in se, tudi vsled dejstva, da sem se medtem iz finančno podhranjene dijakinje in študentke prelevila v zaposleno osebo, kar hitro znebila "balkanskih" navad. Zame goljufanje pač nikoli ni imelo pretiranega čara in tudi časi, ko bi "morala" trobiti v en rog s klapo, so minili. Naj zveni samohvalno ali ne, mislim, da gre vendarle za normalen razvoj kolikor toliko zdrave osebnosti – konec koncev, če bi se npr. do konca življenja švercal po kampih, svojim naslednikom ne bi dal ravno svetlega zgleda, mar ne? Zato vidim izhod predvsem v vzgoji, tako mladih kot tudi tistih malo manj mladih plezalcev. A to je dolgoročni cilj. Na kratki rok pa bi nemara veljalo razmisliti o katerem od ukrepov, ki so jih predlagali tisti, ki so svoja mnenja v zvezi z omenjeno problematiko zapisali na spletišču Gore-ljudje. Kaj več o problematiki plezališč pa bo prinesla ena od prihodnjih tem meseca v naši reviji.

Mateja Pate

Stanko Klinar, glej ga, šmenta – osemdesetletnik!

Ob različnih glasnih 100-letnicah se je prav prijazno za hipec zaustaviti tudi ob kakšni 80-letnici, kakršno je konec aprila (29.) popraznoval samosvoji Stanko Klinar, vesoljni naši hribovski srenji znan vsaj kot pisec vodnika po Karavankah, mnogim študentkam germanistike tudi kot univerzitetni učitelj, tistim, ki smo imeli posebno srečo, pa še kot duhovit, poznavalski in mnogo vedoči sopotnik po gorah in kucljih. Kot skrajno trmast in ostrojezičen Gorenjec zna komu biti celo nadležen – pri tem mu je (bila) priljubljena téma preveč "popackanih", to je markiranih in nadelanih poti ter prav táko preobilje hribovskih koč in domov. Hribi so vendar zato, da se umakneš vanje, da se malo pogovoriš sam s seboj, da ponoči iz spalne vreče gledaš zvezde nad sabo, da intimno začutiš svojo malo, ljubo domovinico, njeno cvetje, ljudi, živali, jezik, kulturo. Stanko Klinar je namreč tudi zagrizen domoljub.

Naj mi bo dovoljeno ugibanje, da se je prav zato tako vneto posvetil Karavankam. Kot obmejno pogorje so se dolga desetletja kazale kot malce prepovedan in zato zapuščen svet. Če si hotel na kak vrh tja gor, si moral imeti celó posebno dovoljenje. In še potem gorje, če si malo zašel – z znancem se nama je neke sončne nedelje to posrečilo na Golici, in so naju budni čuvarji naše bivše domovine z velikanskim psom za petami po najkrajši poti pospremili v dolino. A profesor Stanko Klinar si je menda uspel pridobiti nekakšno stalno karavanško dovolilnico; kot njen posestnik in kot kolega na fakulteti me je ob priložnosti pregovoril za hojo na Košutnikov turn; na osnovi goliške izkušnje sem se sicer prijaznega vabila zelo otepal, pa mi je zagotovil, da bo že on poskrbel za vsakršno varnost. Ko sva se še v trdi jutranji temi takrat z avtom prifijakala do karavle v Jelendolu, se je zgodilo, česar sem se bal: "graničar" je na naju nameril puško in naju hotel zapreti; nato se je zbralo pol posadke, dogodek ni bil najbolj običajen, čeprav je večina sicer še na pol spala, je pa celo v tem stanju kazala znamenja široko odprte balkanske naklonjenosti. Iz vojaških izkušenj sem vedel, da bo tisti prvi, ki naju je zaustavil s strelnim orožjem, še najbolj zoprn – saj nimaš vsak dan sreče s trofejo, morebitnim "neprijateljem" in špijonom, ki ti, če ga uloviš, lahko prinese nagradni dopust, toda Klinarjeva trajna dovolilnica, nekaj prijaznega parlamentiranja, najbrž tudi dober, bolj ali manj nediverzantski vtis, ki sva ga oba naredila na domovinsko stražo, je povzročil, da so naju razmeroma hitro spustili. Košutnikov turn, lep dan in Klinarjeve razlage, vse mi je bilo všeč, tako da sem se kasneje večkrat vračal v ta svet. Še ko so mi noge že odpovedovale, sem se dvakrat ali trikrat iztrmaril na Tolsto Košuto - za slovo. To je bila ena izmed tihih Klinarjevih "zaslug".

Drugič spet naju je s tajnikom fakultete pripravil, da smo skupaj zlezli po Slovenski na Triglav – ker je bil pač vse, kar si lahko v hribih: plezalec, šodrovec in brezpotnik, v vsem je užival. Takrat se mi je od blizu pokazal še s svoje pedagoške strani – zelo je bil namreč hud, če ni bil *štrik* po uporabi takoj in pravilno "zložen". Postal je skoraj sovražno piker (uboge njegove germanistične punce, sem pomislil; kasneje so mi razložili, da jim sicer sploh ni bilo tako hudo).

Zdaj sem seveda tudi sam krenil na brezpotje: namesto o Klinarju pišem o sebi. Torej mislim, če se vrnem tja, kjer sem začel, da si je Karavanke izbral, ker so ostajale nekam odrinjene in zastražene. Potem jih je pa raziskal do obisti: ne samo itinerarsko ("badjurovsko" radi rečemo), tudi široko kulturno, jezikovno, toponimsko, narodnostno, zgodovinsko, tako da je pripravil zgleden, enciklopedično izčrpen vodnik. Ni čudno, da je z njim doživel tri ponatise, skupaj štiri "izdaje".

Toda osebno sem vseeno prepričan, da je Klinarjevo vrhunsko hribovsko pisanje nastalo v njegovem veliko premalo cenjenem "izbirnem vodniku" *Sto slovenskih vrhov* (izdanem pri Prešernovi družbi leta 1991). V njem je ob sto izbranih slovenskih gorah in gričih ustvaril sto nadvse živo, duhovito in berljivo napisanih esejev, polnih anekdot, antoloških verzov in najrazličnejšega znanja, vse pa prepojeno s svojevrstno planinsko erotiko in pripadnostjo. Med temi vrhovi ne manjkajo niti ljubljanski grad, niti mariborska Piramida, niti slovenjegoriška Gomila, niti najvišja prekmurska "Kugla" (Serdíški breg), torej gričevnati plebs med visokogorsko in mnogo bolj znamenito in slavno aristokracijo – saj so tudi ti tisto, kar naj bi bili "slovenski vrhovi". Za Kalteneggerjem je ob tem ponovil: *Nismo bili zraven pri ustanovitvi Rima ne pri odkritju Amerike, a življenje je vseeno lepo!* Skrajno pedantno izčrpno in kratiško strnjeno je sicer zapisal tudi "badjurovske" informacije in dodal, ker ni mogel iz pedagoške kože (hvalabogu!), nekaj uvodnih nasvetov in opozoril glede hoje v gore; toda to vse

Stanko Klinar na Zlatorogovih policah v Slovenski smeri v Triglavu Foto: Miran Hladnik

skupaj je vendarle samo nujen vodniški okvir navduševanju za slovenske vrhove, kulturnemu, duhovnemu uvajanju v pot. To pa pogosto meji kar na osebno izpovedovanje, prepojeno s čisto in prepričljivo erotiko, ki pač ni samo ljubezen, temveč je po Platonu in še kom tudi hrepenenje po spoznavanju in lepoti. Skratka: moja vera je, da je *Sto slovenskih vrhov* Klinarjev kredo; v njem je izpovedal hribovsko dušo do zadnjega kotička (skoraj), sporočil prav gosposko široko znanje o najrazličnejših rečeh. Nič ga ni utesnjeval urednik, nič se ni omejeval sam, prav tako ne napotkovni značaj knjige.

Zdaj bi morali dodati še kaj o njegovi poklicni poti, o njegovem profesorovanju na jeseniški gimnaziji in na germanistiki ljubljanske filozofske fakultete. Ne nazadnje je doktor jezikoslovnih znanosti, toda to bodo že opravili njegovi strokovni kolegi. Za nas ostaja Stanko Klinar prej in slej, pred svojim osemdesetim letom in po njem, spoštovan planinski vodnik, sopotnik in prijatelj. Knjigo, o kateri sem zapisal nekaj več besed, je posvetil "spominu na stoletnico Slovenskega planinskega društva 1893–1993", kar pove o njegovi pripadnosti (skoraj) vse.

Matjaž Kmecl

Spoznajmo "talnega" ptiča

Navadni kupčar

Besedilo: **Dušan Klenovšek**[1]

Navadni kupčar (*Oenanthe oenanthe*) na obrežju Save nad HE Blanca
Foto: Dušan Klenovšek

K temi tokratnega prispevka me je pripeljalo aprilsko opazovanje samca navadnega kupčarja (*Oenanthe oenanthe*) na brežini akumulacijskega jezera HE Blanca na reki Savi. Kamnito obložena brežina nasipa, na vrhu pa komaj poganjajoča travna ruša, sta idealna kombinacija zanj. V tovrstnem okolju išče hrano pa tudi gnezdi. Da bi tukaj tudi gnezdil je malo verjetno, saj v aprilu (posebej v letošnjem, z izrazito "podaljšano" zimo) še poteka njegova selitev. Sicer se z njim srečam tako rekoč med vsakoletno pomladno selitvijo. Zaradi kontrastnih barv ga opazimo na sveže preoranih njivah.

Bodimo pozorni na kupčarja med poletnimi turami po terenih nad gozdno mejo. Ob redkih izjemah (npr. gnezdenje ob Škalskem jezeru)[2] je gnezdeče pare moč opazovati le v gorah Julijcev, na Snežniku in na negozdnem visokem krasu. Zaradi letošnje obilne snežne odeje v gorah jih bomo tudi v nižjih predelih opazovali dlje časa kot običajno. Sicer ga lahko srečamo tudi drugod po svetu – od vročih sredozemskih otokov pa tja do Nordcapa na severu Norveške.

Kot tipičen "talni ptič" rabi odprte, pregledne kraje, z redko ali nizko rastočim rastjem. Habitat mora imeti tudi vzvišene predele, na katerih počiva, poje in opreza za hrano (žuželke). Za prenočevanje in še posebej za gnezdenje uporabi luknje in špranje v tleh, skalovju ali v kupu kamenja. V pomanjkanju primernih naravnih lukenj sem v Skandinaviji opazoval tudi gnezdenje v kunčjem rovu. Ker teh pri nas ni, lahko uporabi tudi rove malih glodalcev (miši, voluharice). In zakaj črna proga preko oči? V naravi, kjer se vsaka žival trudi najti hrano in pri tem sama ne postati hrana nekoga drugega, je pomembno oči "skriti". In proga enake barve, kot so oči je pri tem v veliko pomoč. Poleg kupčarja jo ima še kar nekaj vrst ptic, med njimi srakoperji in plašica.

Veselimo se pomladnih srečanj, ko bomo predvsem oprezajoče samčke opazovali na vrhu brazd, in tudi poletnih srečanj v visokogorju. Če bomo visoko v gorah opazili, da je ptica zelo vznemirjena, smo verjetno preblizu njenega gnezda. Prestavimo se za nekaj deset metrov vstran in že bo preplah minil. Poleg našega etičnega prepričanja nas na tovrstna dejanja opomni tudi zakonodaja, ki motenje gnezdenja zavarovanih vrst uvršča med prepovedane aktivnosti. Zato z malico ali fotoaparatom v roki s primerne oddaljenosti uživajmo ob priložnosti, da smo priča delčku življenja tega drobnega soprebivalca planeta.

[1] Kozjanski park.

[2] Janez Gregori in Dare Šere, Acrocephalus, št. 93, DOPPS, 1999.

Prekomerno razraščanje alpske kislice

Vabilo na prostovoljno akcijo

Avtorja: **Jurij Dobnik in Andreja Slameršek**[1]

Planina Korošica je planinski (alpski) pašnik na jugozahodnem pobočju Košutice v Karavankah, blizu mejnega prehoda Ljubelj. Pašniki se raztezajo od 1300 do 1600 metrov nadmorske višine, planinska koča pa se nahaja na 1554 metrih. Pašnike na planini Korošici je že pred stoletji ustvaril človek z izsekavanjem gozda in jih s prilagojeno pašo ohranil vse do danes. Na gozdnih posekah, na zakisanih tleh, so se razvila vrstno bogata travišča s prevladujočo travo navadnim volkom (*Nardus stricta*) in živorumeno arniko (*Arnica montana*). Na višjih predelih, ki se zaraščajo z ruševjem, se izmenjujejo zaplate travišč z volkovjem ter alpinskih in subalpinskih travišč na karbonatnih tleh. Oba tipa travišč sta zaradi izjemnega pomena za biotsko pestrost uvrščena v prednostni habitatni tip Natura 2000. Ker sta v evropskem in slovenskem prostoru v upadu, ju varuje evropska Direktiva o habitatih, kar pomeni, da so države članice EU dolžne prednostno varovati in ohranjati ta območja v ugodnem stanju. Planina Korošica je bila v evropsko ekološko mrežo uvrščena leta 2004.

Gospodarski in naravovarstveni pomen planine Korošice ogroža prekomerno razraščanje alpske kislice (*Rumex alpinus*). Gre za nitrofilno rastlino, ki ima rada vlažna, osončena in s hranili bogatejša tla. V subalpinskem in alpinskem pasu je naravno prisotna predvsem ob vodnih izvirih, vendar se na planinah z živino pogosto pojavlja v okolici planinskih koč. Njene liste so pastirji v preteklosti kuhali prašičem ali vanje zavijali maslo. Alpska kislica se pojavi tam, kjer se živina predolgo zadržuje na enem mestu. Zaradi iztrebljanja se poveča vnos dušika v tla in posledično se kislica razbohoti. Na planini Korošica danes že prerašča okrog pet hektarov površin. Širi se na najkvalitetnejše pašne površine in spreminja naravovarstveno pomemben habitat.

Da bi preprečili nenadzorovano širjenje alpske kislice na biotsko bogata travišča in hkrati pomagali kmetom, ki pasejo na planini, smo na Zavodu RS za varstvo narave vključili to območje v projekt ALPA. Projekt ALPA se izvaja s prispevkom Operativnega programa čezmejnega sodelovanja Slovenija-Avstrija 2007–2013, njegov glavni namen pa je postavitev temeljev za sonaravno upravljanje planin na varovanih območjih. S tem namenom testiramo sonaravne metode za odstranjevanje alpske kislice (brez uporabe kemičnih in drugih sredstev za zatiranje rastlin). Letos bomo na planini izvedli čiščenje alpske kislice v okviru prostovoljne akcije; odstranjevanje bo potekalo z ročnim izkopavanjem in košnjo.

Na akcijo vabimo vse, ki imate radi planine in želite prispevati k ohranitvi njihove podobe. Planine so naše skupno bogastvo, zato moramo združiti moči in pomagati kmetu, da bo lahko še naprej s primerno rabo ohranjal to kulturno in naravno dediščino. Tako bomo lahko še naprej občudovali planino, pili čisto vodo in ob pogledu na raznolikost alpskih travišč vedeli, da živimo v zdravem življenjskem okolju.

Prostovoljna akcija bo potekala v soboto, 1. junija 2013, vendar se lahko zaradi snežne odeje in vremenskih razmer datum spremeni. Zato vse zainteresirane vabimo, da svojo željo po sodelovanju izrazijo na elektronski naslov **jurij.dobnik@zrsvn.si** ali na telefonsko številko **051 246 865**, kjer boste prejeli podrobnejša navodila o poteku akcije.

[1] Oba iz Zavoda RS za varstvo narave.

Prekomerno razraščanje alpske kislice na planini Korošica Foto: Andreja Slameršek

NOVICE IZ VERTIKALE

Kis ali vino?

Nejc Kurinčič (Soški AO) in Boštjan Mikuž (AS Ajdovščina) sta v Koštrunovih špicah v Zahodnih Julijcih opravila prvo ponovitev smeri **Kis ali vino?**. Smer sta prva preplezala Marko Prezelj in Mirko Kranjc, ki sta se pod steno znašla zgodaj zjutraj z namenom preplezati smer Kiss or kill, vendar sta v soju svetilk zgrešila vstop in preplezala novo smer. Nejc in Boštjan sta pod steno prigazila sredi noči in v izkopani luknji predrgetala noč. S pričetkom dneva sta začela plezati smer, ki že takoj na začetku ponuja zahtevno strmo plezanje. V srednjem, najožjem in tudi najtežjem delu sta namesto prečke v levo preplezala celo manjšo direktno varianto smeri. Očistiti sta morala precej snega in preveriti veliko sumljivih oprimkov, preden sta po sedmih urah plezanja dosegla vrh. Sestopila sta s spusti čez steno.

Zelenica

Miha Zupan (AO Tržič) je iskal idealne razmere v Zelenici in jih skoraj našel v smeri **Idealnih ni**. V steno se je odpravil sam in prve tri skoke je preplezal brez večjih težav. V prvem je plezal po travah in skali, v drugem po snegu, tretjem po snežnem ledu, zadnji pa ga je prisilil v varovanje v prvih metrih skoka, nato pa je do vrha skoka nadaljeval po odličnem vodnem ledu in uspešno zaključil vzpon na vrhu Zelenice. Sestopil je po smeri **Idealne so**.

Kovk

V zadnjih letih je popularnost sten nad Vipavo na meji verjetnega. Vmes so seveda tudi stene manjšega obsega, ki imajo zavidljivo naklonino in postrežejo s solidnimi težavami. Stene Kovka so že ene takih. Ko je na kontinentu še pritiskala huda zima, sta v sončnih toplih razmerah Silvo Kragelj (AO Ljubljana Matica) in Marko Turk (AO Rašica) 15. marca preplezala najprej smer **Cik-cak** (VI-, A0/IV, 100 m). V smeri je ostalo šest klinov. Sledila pa je še druga smer **Peklenska napolitanka**, ki sta jo preplezala 22. marca. Plezanje naj bi spominjalo na razvpito smer v steni Rzenika in od tod tudi ime. V smeri so ostali štirje klini. Ker sta fanta znana po tem, da se v neki steni ne ustavita le pri eni smeri, sta tudi tokrat v JZ steni Kovka (natančneje v JZ steni Velikega Oltarja v Kovku) 15. aprila preplezala novo smer **Peklenska zajeda** (VII-, A2-3/V-VI, 110 m), ki poteka desno od Peklenske napolitanke. Smer je podobnega karakterja kot slednja, v njej pa tičijo trije klini.

Chamonix

Člani Akademskega AO so se od 28. marca do 5. aprila zadrževali v Chamonixu in se, kljub ne najboljšemu vremenu, poskusili v nekaj smereh. Nekaj neuspehov je bilo nadgrajenih z nekaj lepimi vzponi. Blaž Kramer in Domen Petrovčič sta preplezala **Farraona** (II/4+, 500 m), Igor Kremser, Matic Košir in Sašo Gyergyek pa **Claire Chazal** (II/4, 500 m) v Pointe Farrar. Blaž Kramer in Domen Petrovčič sta preplezala tudi smer **Modica-Noury** (III/5+, 500 m) v Mont Blanc du Taculu, v sosednjem Pointe Lachenalu pa sta **M6 Solar** (III/M5+, 200 m) preplezala Igor Kremser in Matic Košir. Rok Ružič in Jan Podgornik sta v dveh poskusih morala obrniti pod vrhom, a jima to veselja do plezanja v Alpah ne sme vzeti.

Alpinistično smučanje

23. marca sta Iztok Tomazin (AO Tržič) in Benjamin Ravnik (AO Jesenice) opravila zanimiv smučarski spust v Tolstem vrhu. Smučala sta v vpadnici vrha in začrtala verjetno prvenstveno linijo. Najprej sta 50 metrov sledila SV grebenu, nato rušnati strmini v severnem pobočju in v spodnjem delu mestoma strmim, poraščenim rebrom in žlebovom rahlo levo od vpadnice vrha. Spust (IV, S6/S3-S5, 300 m) je po spustih Janka Megliča (AO Tržič) najverjetneje prvo novo smučarsko dejanje v tem vrhu.

Naveza Iztok-Benjamin je bila dejavna tudi 7. aprila v Begunjščici. Zeleniška smer je bil njun prvi cilj, vendar sta se zaradi slabih razmer obrnila in povzpela po **Direktni smeri** (V-, S5+/S3-S4, 350 m), ki sta jo nato tudi presmučala. Na zgornjem ključnem mestu sta zaradi pomanjkanja snega izbrala levo, nekoliko lažjo varianto, nato pa nadaljevala po originalni smeri. Odsmučala sta še pod desni del severne stene in preplezala smer **Nahod** (IV+, S5+/S4, 250 m). Iztok je smer še presmučal in opravil drugo smučarsko ponovitev smeri, Benjamin pa je odsmučal **Grapo v Z grebenu** (III-, 300 m). Že naslednji konec tedna je Benjamin opravil še tretjo smučarsko ponovitev smeri Nahod. Pri samem vzponu ni uporabil ne cepina ne derez, potrebna pa je bila pazljivost zaradi nestabilnega južnega snega.

Na gozdnatih pobočjih Tirske peči je v ponedeljek, 8. aprila, s smučmi vijugal Benjamin Ravnik. Smučal je v bližini nadelane poti in jo enkrat tudi presekal. Zaenkrat še ni znanih spustov na tem območju, zato je smer poimenoval **Smučarska gorenjska varianta** (50°, S4+/S2–S3). Za svoje smučanje je izkoristil logično 60 do 70 metrov široko rampo, usmerjeno proti levi.

Novi vrh nad Baško grapo nudi lepe in strme skalne stene, ki bodo kmalu kopne, obenem pa se tam skrivajo številne grape, nekatere med njimi primerne tudi za smučanje. Ponovno je bil smučarsko aktiven Luka Ambrožič, ki je 7. aprila presmučal **Velikonočno grapo** (IV, mesto S5-, 200 m). Na vrhu je bil sneg precej južen, sledila pa je trda, vendar predvidljiva podlaga. Po spustu je preplezal še **Smer k soncu** (III/II, 65/45–55°, 200 m).

Vzponi v snegu

V Velikem vrhu je Miha Zupan (AO Tržič) v zaključku zime plezal dvakrat. Najprej v torek, 9. aprila, ko je preplezal smer **Gamsova solza** (III, 3, 80/50–60°), katere avtor je sam. Dva dni kasneje je preplezal še prvenstveno smer **Zob** (III, 3, 85/50–70°). Smer poteka po 120-metrskem žlebu v skrajno levem delu stene.

Novice je pripravil Peter Mežnar.

Severna stena Velikega vrha in dve novi smeri – Zob (levo) in Gamsova solza (desno)
Foto: Maja Duh

NOVICE IZ TUJINE

Poljaki spet v Himalajo

Poljski himalajci nadaljujejo s svojimi projekti kljub veliki nesreči, ki jih je nedavno zadela na zimskem Broad Peaku, kjer sta po osvojitvi vrha na gori ostala dva alpinista. Njihov program zimskih odprav na osemtisočake se nemoteno nadaljuje in kot pripravljalno odpravo za zimske vzpone letošnjo pomlad organizirajo tudi odpravo na Daulagiri. Poleg vodje Jerzyja Natkańskega bodo na odpravi sodelovali še Dariusz Załuski, Piotr Tomala, Marcn Miotk, Jacek Zyłka-Zebracki, Robert Cholewa in dve alpinistki, in sicer Tamara Stys in Agnieszka Bielecka. Agnieszka je sestra Adama Bieleckega, ki se je lansko in letošnjo zimo povzpel na vrhova dveh osemtisočakov (Gašebruma 1 in Broad Peaka), vmes (poleti) pa stal še na vrhu K2. V ločeni odpravi se prav tako na Daulagiri odpravljata še en Poljak Paweł Michalski in Italijan Simone la Terra.
Še bolj zanimivo bo morda na Makaluju, kjer se bosta na njegov vrh skušala povzpeti Rafal Fornia in Kinga Baranowska, ki je do sedaj priplezala na osem osemtisočakov, na vse brez dodatnega kisika. Njen seznam osvojenih osemtisočakov je naslednji:
2003 – Čo Oju (8201 m),
2006 – Broad Peak (8048 m),
2007 – Nanga Parbat (8125 m),
2008 – Daulagiri (8167 m),
2008 – Manaslu (8156 m),
2009 – Kangčendzenga (8598 m),
2010 – Anapurna (8091 m) in
2012 – Lotse (8516 m).

Podrobnosti zmagovalnih vzponov

O letošnjih šestih dobitnikih zlatega cepina smo pisali že v prejšnji številki, tokrat pa nekoliko več o posameznih vzponih, ki so si prislužili nagrado.

Kamet (7756 m), Indija
Trenutno je Kamet najvišja gora v Indiji, za katero je mogoče dobiti dovoljenje za vzpon, kar je gotovo velik magnet za nekatere alpiniste. Če pa upoštevamo še dejstvo, da je bila dvatisočmetrska jugozahodna stena Kameta še nepreplezana, ni nič nenavadnega, da se je francoska odprava lotila prav tega cilja. Sébastien Bohin, Didier Jourdain, Sébastien Moatti in Sébastien Ratel so steno preplezali v petih dneh, seveda na alpski način. Smer vodi po strmih snežiščih, med njimi pa pogosto čez navpične ledene odstavke. Stena ni popustila do vrha in prav zadnji dan je postregla z najtežjimi mesti. Sestopili so po smeri vzpona.

Shiva (6142 m), Indija
Prečenje gore Shiva v soseščini bolj znanega Kishtwarja sta opravila stara mačka Mick Fowler in Paul Ramsden, ki sta pred desetimi leti že dobila zlati cepin. Povzpela sta se po severovzhodnem, sestopila pa po južnem grebenu. Vzpon je potekal po izjemno izpostavljeni grebenski rezi, ki je proti vrhu postajala vedno bolj strma in je postregla z delikatnimi raztežaji v zaledenelih počeh in po ploščah, prekritih s tankim ledom, česar sta prvenstvenika vajena z zimskih vzponov na Škotskem. Na gori sta Fowler in Ramsden plezala devet dni.

Muztagh Tower (7284 m), Pakistan
Severna stena Muztagh Towerja je bila mnogim na očeh, resno pa se v njej ni preizkusil nihče. To je veljalo do vzpona ruske trojice Dmitrija Golovčenka, Aleksandra Langa in Sergeja Nilova, ki je steno po SV razu zmogla v kar 17 plezalnih dneh. Uspeh so si zagotovili z veliko in težko transportno

Vsestransko učinkovit v boju z bolečino

Bolečine v vratu, hrbtu in mišicah so pogoste spremljevalke telesnih aktivnosti, ki zahtevajo napor. Kadar bolečina moti naše delovanje, uporabljamo različna zdravila za samozdravljenje. Z Aspirinom lahko hitro in učinkovito odpravimo različne bolečine. Kadar se uporablja skladno z navodili, acetilsalicilna kislina, zdravilna učinkovina v aspirinu, ni učinkovita le pri lajšanju bolečin, temveč zdravi tudi vnetja.
Aspirin zaustavlja bolečino neposredno na njenem mestu nastanka in ima protivnetno delovanje. Njegova učinkovitost

je znanstveno dokazana pri različnih oblikah glavobola in bolečinah v spodnjem delu hrbta; hitro in učinkovito pa lajša tudi bolečine v mišicah in sklepih.
Oblike Aspirina so prilagojene različnim potrebam uporabnikov. Aspirin 500 v obliki tablet je primeren za zdravljenje večine bolečin; šumeče tablete Aspirin Migran so primerne za hitro olajšanje migrene; žvečljiva tableta Aspirin Direkt pa olajša bolečine, kadar ni možnosti, da bi zdravilo zaužili z vodo.

Pred uporabo natančno preberite navodilo! O tveganju in neželenih učinkih se posvetujte z zdravnikom ali s farmacevtom.

vrečo, ki so jo vlačili za seboj in si tako omogočili dovolj hrane in plina, da se jim ni bilo treba obračati zaradi obdobja slabega vremena. Kljub temu jim je vsega zmanjkalo malo pod vrhom stene, v kateri so naleteli na največje težave v skalni pregradi med 6600 in 6900 metrov. Z Vzhodnega vrha Muztagh Towerja so v slabem vremenu sestopili nazaj čez preplezano steno.

Baintha Brakk (Ogre, 7285 m), Pakistan
Ogre je med vrhunskimi alpinisti ena izmed najbolj zaželenih gora. Če nič drugega, so v več kot dvajsetih letih le dvakrat stali na njenem vrhu in še to nikoli z južne strani, kamor so se odpravili Američani Kyle Dempster, Hayden Kennedy in Josh Wharton, čeprav je bilo poskusov veliko. Ameriška trojka je izbrala raz, ki vodi po JV razu do JV stene in naprej v zgornji del J stene. Tam so morali opraviti dolgo prečnico in več raztežajev v strmem kombiniranem svetu. Pod njim je Wharton odnehal, ker se je slabo počutil, tako da sta do vrha priplezala le Dempster in Kennedy, potem ko sta bivakirala še na višini 6900 metrov. Nato sta se vrnila in pri težavnem spustu pomagala še bolnemu Whartonu.

Nanga Parbat (8125 m), Pakistan
Prav čudno bi bilo, če se med nominiranci ne bi znašel zahteven vzpon po tako zaželenem in dolgo obleganem himalajskem cilju, kot je Mazeno greben na Nanga Parbat. Osemnajst dni dolgo prečenje vseh osmih vrhov (vsi so visoki nad 7200 metrov) po ozkem in izpostavljenem grebenu Mazeno in še vzpon na vrh Nanga Parbata ter sestop po Kinshoferjevi smeri v Diamirski steni *Gole gore* sta v celoti opravila Britanca Sandy Allan in Rick Allen (ki gresta oba že proti šestdesetim letom), večji del plezanja (do sedla Mazeno) pa so ju spremljali Cathy O'Dowd iz Južne Afriške republike ter tri Šerpe – Lhakpa Rangdu, Lhakpa Zarok in Lhakpa Nuru, vsi iz Nepala. Ti so po preplezanem grebenu sestopili po Schellovi smeri v Rupalski steni Nanga Parbata, britanska veterana pa sta potrebovala še tri dni, da sta prečila do Kinshoferjeve smeri in po njej dosegla vrh ter po njej tudi sestopila. Aklimatizirali so se po začetnem delu grebena, nato pa so vzpon izvedli na alpski način.

Kyashar (6770 m), Nepal
Kar 2200 metrov je visok južni steber Kyasharja v Nepalu, ki so ga v šestih dneh preplezali Tatsuya Aoki, Yasuhiro Hanatani in Hiroyoshi Manome. *The Nima Line*, kot so imenovali svojo smer, so ocenili z ED+, 5.10a in M5. Prelomen je bil peti dan plezanja, ko so preplezali nekaj raztežajev, po katerih vrnitve ni bilo več in je pot v dolino vodila le preko vrha. Japonci so sestopili po zahodnem grebenu, kjer so še enkrat bivakirali.

Novice je pripravil Urban Golob.

Mladinska knjiga Trgovina
Slovenska 29, Ljubljana
T: 01 2410 656,
E: konzorcij@mk-trgovina.si

Pestra izbira knjig s področja gorništva, alpinizma, fotomonografij in potopisov

Ines Papert, Johanna Stockl:
VERTICAL: Life on the Steepest Faces
Delius, Klasing & Co (november 2012)
(trda vezava; barvne fotografije; 160 strani; cena 35,29€)

Bogastvo odprav do najbolj oddaljenih in neverjetnih lokacij na svetu.
Dih jemajoče fotografije, izjemen tekst in fascinantno življenje Ines Papert.

Obiščite našo novo spletno stran! www.konzorcij.si

KNJIGARNA KONZORCIJ

LITERATURA

Mož, ki je ljubil kamen

Andreja Humar: Metod Humar: V kamen vklesane zgodbe. Ljubljana, Sidarta, 2013. 224 strani.

Že dolgo nisem bil v taki zadregi in dvomu, kako naj napišem uvodne stavke, kot tokrat, ko sem odložil to imenitno knjigo. Kako sploh napisati primeren uvod po tako navdušujočem branju? Počutil sem se prav nebogljenega … Metod Humar je bil alpinist, gorski reševalec, gorski vodnik, smučar, pripovedovalec zgodb, igralec in rojen šaljivec. Nemiren otroški duh ga je gnal v nekatere ne ravno vsakdanje prigode, kot sta bila požar v gozdu zaradi želje po kajenju ali kraja vrvi, ki je bila za revnega otroka nedosegljiva, ker je bila nepredstavljivo draga. Bil je prepričan, da iz njega nikoli ne bo nič prida. Na srečo je imel pred nosom Kamniško-Savinjske Alpe. Radovednost ga je gnala, da je šel pogledat, kakšne so od blizu in se zaljubil vanje. Ni bil prvi mladostnik, ki ga je alpinizem spravil na prava pota in usmeril njegovo prekipevajočo energijo v dejavnost, ki jo je gojil več desetletij.
Knjiga o življenju goram predanega človeka, katere izid Humar ni dočakal, se začne z mojstrsko napisanim uvodom Marka Prezlja in konča s Pravljico za lahko noč, za občutljivejše duše morda najbolj ganljivo zgodbo v knjigi. Za konec pa avtorica pojasni, kako "se je klesala ta knjiga". Zgodbe prežema Humarjeva dobra volja, optimističen pogled na svet, ljubezen do življenja, njegove družine, kamnoseškega dela in neizčrpen smisel za humor. Knjige ni napisal sam, temveč jo je pripovedoval svoji nečakinji Andreji, ko je spoznal, da se mu zaradi bolezni življenje izteka. Besedilo me je tako pritegnilo, da sem ga prebral v dveh večerih. V pisanju se namreč čuti sočnost, neposrednost govorjene besede, zvesto zabeležene in spretno prilagojene pravopisnim pravilom. Svoje vzpone v domačih stenah in Zahodnih Alpah opisuje tako zanimivo in napeto, da te zgodbe kar posrkajo vase. Zaradi svoje zgovornosti – izjemne sposobnosti nakladanja med *političko nastavo* (politično vzgojo) – si je med služenjem vojaškega roka "prislužil" vzdevek *Političar*. Svoja predavanja o prvi jugoslovanski alpinistični odpravi v Himalajo je spremenil v napeto nadaljevanko, tako da so *drugovi vojnici* (tovariši vojaki) nestrpno čakali na naslednjo učno uro. Brez dlake na jeziku je iskreno spregovoril tudi o manj prijetnih dogodkih, ki so ga močno prizadeli (npr. prva izbira članov za JAHO II), vendar je bil dovolj močan in velikodušen, da krivcu ni zameril. Vse življenje je bil neizprosno iskren, kar mu je včasih škodilo. Tu in tam zablestijo humorne iskrice, obarvane z rahlo ironijo. "Trume popotnikov romajo tja, da bi našli nekaj, česar doma v Evropi nimajo. Joga, meditacija, budizem … Ah, nirvana. Tudi jaz sem doživel svoje razsvetljenje, in to že takoj na letališču. Ljudje božji, v New Delhiju sem prvikrat v življenju pil kokakolo! Pravo, s pristnimi ameriškimi mehurčki, ne kakšne indijske kokte. Čisto razsvetljenje, vam rečem! … Bide sem izpustil bolj iz osebne nečimrnosti. Da se ne bi kakšna siva miš v tisti sivi vohljaški sobi zgražala nad mojo nevednostjo. Pa tudi nikoli nisi mogel biti povsem prepričan, ali ni bide kakšna strašna kapitalistična pogruntavščina, s katero hočejo zavesti nas, državljane najboljše komunistične domovine pod soncem."

Metod Humar je bil sočuten človek, zato se mu je zasmilil mali nosač na odpravi, še otrok, ki se je krivil pod 30-kilogramskim tovorom. Pa sta zamenjala vlogi. Mali je dobil lažji nahrbtnik, gospod pa nosačevo pezo, ki jo je nosil vse do menjave nosačev. Kasneje se je zgodba ponovila z nosečo nosačico. Nekaterim Humarjevo človekoljubje ni ugajalo, zato je sledila vroča debata s pridigo enega od obeh vodij odprave.
Zanimivo poglavje Simbol na Škrlatici razkrije resnični pomen križa na Škrlatici, zakaj so ga postavili in kako. Toda prvotni simbol večnega hribovskega prijateljstva in spomin vsem preminulim v gorah se je ob trčenju dveh izključujočih se ideologij izrodil v simbol sovraštva in pomanjkanja strpnosti. Brez dvoma poučna tema, ki bi jo morali prebrati vsi današnji nespravljivi zagovorniki in nasprotniki simbola na gori.
Kakor imajo Indijanci svoja večna lovišča, tako sem prepričan, da nekje v vesolju obstajajo tudi večna plezališča. Njihove različne stene so pravi raj za alpiniste in plezalce. Gotovo v njih uživaško pleza in srečen bivakira tudi Metod Humar. Med turami pa pripoveduje oziroma igra svoje zgodbe v veliko veselje in zadovoljstvo poslušalcev.

Mire Steinbuch

Smrt pod leso

Brginci: zgodovinska povest. Rudolf-Rudi Šimac, samozaložba, 2011. 191 strani.

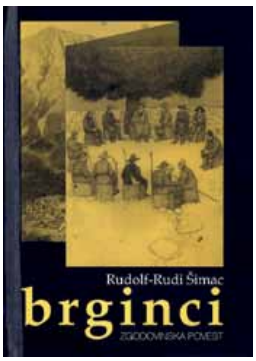

Si predstavljate, da bi se prebivalci neke vasi načrtno znebili svojih staršev in morebitnih drugih "starih ust" v gospodinjstvih, zato da bi lahko "ta mladi" ohranili vas pri življenju? To ni znanstvena fantastika, temveč dejstvo iz zgodovine slovenskega naroda, ki ga je po ustnem izročilu starih prebivalcev Breginja zapisal Rudolf Šimac. Tako je nastala zgodovinska povest Brginci, ki govori o preživetju hribovskih vasi v težkih časih srednjega veka, ko so se hribovci otepali z lakoto, vojnami in kužnimi boleznimi. V obdobju pred koruzo in krompirjem je bila najtežja preizkušnja v gorskih vaseh preživeti zimo. V povzetku vsebine knjige piše: "Lakoto so hribovci večkrat preživeli, le da se je ta drama največkrat odvijala znotraj posamezne družine. Običajno so si starci sodili sami. Odtavali so v gozd in zmrznili v ostrem mrazu ali se pognali v prepad … Brginska drama pa je tokrat prišla v vas iznenada, tako da je prisilila ljudi k hitri odločitvi. Stiske so se zgostile in hkrati pritisnile na gorjane, ki so se morali nemudoma odločiti in potegniti črto med življenjem in smrtjo."
Suši, napadom roparjev, nalezljivim boleznim ljudi in živine se je pridružila še huda zima, ki je vas odrezala od sveta. Tako je padla težka odločitev: pozabljeni od beneškega vladarja (Breginj je bil v času povesti, to je v prvi polovici 17. stoletja, na vzhodni meji Beneške republike) in v želji po obstoju vasi (*"Mi hočemo živeti tukaj! To vas so postavili naši predniki za nas in ne za tujce. Vam so jo prepustili, ko je bila že zgrajena, in mi jo bomo morali pustiti tistim, ki so danes v naročjih mladih mater."*), so se zedinili, da likvidirajo stare prebivalce in tako pred žalostnim koncem zaradi lakote rešijo mlade in najmlajše. Pravzaprav so se stari Brginci sami odločili za smrt in tako omogočili mladim, da so preživeli. V stremljenju, da pri tem, za vas odrešilnem dejanju, *ne bi zakrivili greha pri Bogu in dožu*, so si izmislili modifikacijo smrti pod leso, sicer staroslovanskega načina umiranja, pri katerem so umirajočega zaradi bolezni ali starosti odnesli na prosto, ga pokrili z gnojnim košem

USTVARJENO ZA SVOBODO
Synapse je prva treking obutev, ki spodbuja naravno gibanje telesa in tako še olajša korak.
Več na: www.salomon.com/si

salomon

(leso), spletenim iz protja, da so ga zavarovali pred zvermi, in ga stražili do bridkega konca. Podrobnosti o tem, kakšnega načina so se zaradi težkih razmer domislili v kot stisnjeni Brginci, ki so na sodni dan vas ob vznožju Muzcev in Stola "olajšali" za skoraj polovico duš, si preberite sami …
Pomenljiv je podatek, da naj bi bili pri žalostnem dogodku navzoči tudi otroci, da bi *videli, kako se v tej vasi živi in kako se v hudih časih ravna,* ter spoznali, *kaj vse je potrebno narediti, da mladi rod preživi in da ostane vas pri življenju*. Tako okleščeno je sestradano prebivalstvo vendarle dočakalo odrešilno pomlad.
Zgodbo, ki res *ni lepa in prijetna*, kot pravi njen avtor, a je napisana tako tekoče in berljivo, da 28 poglavij preberemo na en mah, je avtor pomenljivo posvetil slovenskim vasem, *"ki so preživele temo srednjega veka, ohranile svojo govorico in ubranile svojo posest, tako da so danes živi mejniki zemlje, na kateri živimo Slovenci"*. Poleg pomembnega zgodovinskega zapisa je knjiga, ki jo dopolnjujejo ilustracije Rudija Skočirja, dragocena tudi zaradi številnih narečnih besed, *ki so ostale iz davnih časov* in katerih razlago najdemo v opombah. Brginci so preprosto ena boljših pa tudi ena pretresljivejših knjig, ki so mi prišle pod roke v zadnjem času. Zaradi kratkega kolektivnega zgodovinskega spomina in pomenljive sporočilnosti preteklih dogodkov za prihodnost bi bilo nemara dobro, da bi jo prebral sleherni Slovenec. Še zlasti v teh časih.

Mateja Pate

In hrepenenje je meso postalo

Andrej Gradišnik: Sanje: Koroška 8000. Črna na Koroškem, Koroški alpinistični klub, 2013. 166 str.

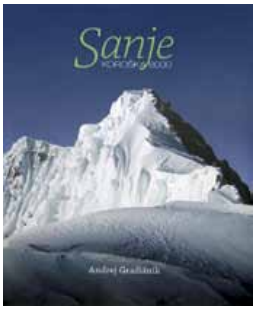

"Sanje, ki jih sanjamo pri belem dnevu, dobijo pravo vrednost in smisel z uresničitvijo. Srečen je, kdor dosanja svoje sanje," je ena od poudarjenih misli Andreja Gradišnika, ki so tu in tam zapisane ob robu strani. Pred nekaj desetletji je bila med ljudmi pogosta opazka, da so alpinisti malo (ali precej, odvisno od inteligence in mentalitete sogovornika) nori in lahkomiselni, ker *rinejo* v hribe in tvegajo življenje. Morda bi se nekateri bolj dojemljivi med njimi vsaj malo zamislili nad naslednjo avtorjevo trditvijo: "Na svoj sanjski vrh visoko nad oblaki želim, da bom potem lahko živel polnejše resnično življenje v dolini." Me prav zanima, koliko od njih bi se upalo uspešnemu direktorju podjetja zabrusiti v obraz, da je trapast, ker se ukvarja z alpinizmom.
Knjiga Sanje, s podnaslovom Koroška 8000 in posvetilom prijateljem, ki so za vedno ostali v gorah, je nadvse primeren zaključek tridesetletnih prizadevanj in sanj koroških alpinistov o čisto svoji odpravi na osemtisočak. Vse, kar bi bilo manj, ne bi bilo primeren zaključek tega, za njih tako pomembnega in zaželenega podviga. Da, podviga, pa čeprav so se povzpeli na vrh ''samo'' po *normalki*, toda brez dodatnega kisika in višinskih nosačev. Gre za privlačno in zanimivo monografijo o uspešnem zaključku dejanja, o katerem so sanjale generacije koroških alpinistov. Sicer nisem štel, vendar sem dobil vtis, da so sanje, v različnih izpeljankah, največkrat uporabljena beseda v knjigi.
Avtor Andrej Gradišnik, tudi sam član odprave, se je pri opisovanju himalajske ekspedicije na 8051 metrov visoki Broad Peak v Pakistanu držal že preverjenega načina. Kmalu postane jasno, da ničesar niso prepustili naključju, saj so fantje med pripravami na uresničitev svojih sanj trdo in sistematično trenirali. Morda se ta režim odraža tudi na uvodnih straneh knjige, ki so za bralca nekakšno ogrevanje in ga pripravljajo na kasnejši potek odprave. Na srečo se Gradišnik ne omeji zgolj na golo kronološko nizanje in površinsko opisovanje dogodkov, temveč vmes – včasih tudi hudomušno – vpleta osebne prigode, razmišljanja in dvome ter se na ta način izogne dolgočasnosti. Besedilo všečno poživijo dialogi v koroškem narečju. Dobre fotografije pripomorejo k fotogeničnosti knjige.
Nekateri koroški alpinisti so že pred to odpravo stali na osemtisočakih (Čo Oju, Daulagiri, Everest). Od štirih (koroških) članov smučarske odprave Dava Karničarja na Mount Everest so trije dosegli vrh. Tokrat pa gre za čisto, avtohtono koroško moštvo sedmih prijateljev, brez tujih primesi. V vztrajanju pri lokalni koroški odpravi so bili tako odločni, da so zavrnili generalno pokroviteljstvo Planinske zveze Slovenije, ker je slednja pomoč pogojevala z vsaj dvema alpinistoma iz drugih krajev Slovenije.
Knjiga je razdeljena na 14 poglavij, ki predstavljajo zaokrožene enote posameznih krajših obdobij, dogodkov ali dnevnih etap. Gradišnik nas doživeto vodi skozi dogajanje na gori – od prehoda čez majavo improvizirano brv, kjer je deroča ledeniška reka odnesla nosača neke

Planinski vestnik tudi na iPadih v aplikaciji Trafika

Aplikacija (e-trafika) za dostop do revije je brezplačna in si jo naložite preko App Store oz. iTunes.

- **Cena posameznega izvoda je v e-trafiki 2,99 € (redna cena v prosti prodaji: 3,40 €).**
- **Celoletna naročnina stane 29,49 € (namesto redne cene: 34 €).**

odprave, in naprej gor, od enega višinskega tabora do drugega, vse do vrha. Kljub slabemu vremenu in mestoma globokemu snegu na pobočjih mogočne gore, s katerih se vsipajo plazovi, vztrajno prodirajo navzgor, ker zaradi tesno odmerjenega časa nimajo rezervnih dni. Gradišnikovo opisovanje je tako plastično, doživeto in neposredno, da se bralcu zdi, da je na prizorišču hkrati z njim in gleda svet skozi njegove oči. Ko sem prebral knjigo, sem pomislil na Messnerjev komentar izpred skoraj desetih let, da lahko dandanes že vsaka bogata gospodinja prileze na Everest. Njegove besede se verjetno nanašajo na nekatere vodene kliente, ki dihajo zrak iz jeklenk, in jih šerpe spredaj vlečejo z vrvjo in zadaj z rokami potiskajo navzgor, vsekakor pa ne držijo za vzpone *by fair means*.[1] Iz opisovanja postopnega vzpenjanja Koroščev proti vrhu je očitno, da jim ničesar ni bilo podarjeno, temveč so si vrh pošteno prigarali. Nenazadnje tudi zato, ker so jim člani drugih odprav "uvidevno" prepustili prednost pri gaženju skozi novozapadli sneg. So bili pač *strong Slovenian team*[2].

Mire Steinbuch

Cvetoče Alpe

Ansgar Hoppe: Alpske cvetlice. Kranj. Narava, 2013. 193 str.

Založba Narava nam vedno znova ponuja – naravo. V vsej raznoliki lepoti, ki jo, še posebej gorska narava, premore. Knjiga Alpske cvetlice je žepni priročnik, ki vsebuje pregled več kot petsto (500) cvetlic celotnih Alp. Iz nemškega jezika, avtor je Ansgar Hoppe, profesor botanike v Hannovru, je delo prevedel Milan Lovka.
Cvetlice so v knjigi urejene po prevladujoči barvi cvetov (rdeča, bela, modra, rumena in zelena), znotraj tega pa po številu venčnih listov (4, 5, več ali somerni cvetovi). Za boljše razumevanje najprej velja dobro preučiti pregledno ilustrirana strokovna poimenovanja na zadnjih dveh straneh, da bomo, denimo, razlikovali med napiljenim in nazobčanim listom (kakšen pa je "izrobljen" list srčastolistne mračice, pa ne izvemo). Priročnik je "ljudski", res enostaven za uporabo in temu primerni so tudi opisi posameznih cvetlic. Najprej je tu fotografija cvetoče rastline, ki pa je včasih za dobro prepoznavanje majhna. Cvetovi so ponekod skoraj nerazpoznavni (npr. alpski talin), težko je tudi ločiti med nekaterimi zelo podobnimi rastlinami (npr. vetrovka, velestika in špajka so si na fotografijah zelo podobne, pa homulice in nekateri kamnokreči tudi). Poleg slike je vedno slovensko in latinsko ime rastline, slovensko ime družine, čas cvetenja in višina rastline. Zanimiv je grafični podatek o pojavljanju rastline – Alpe so razdeljene na pet območij in pobarvan kvadrat predstavlja območje, kjer najdemo rastlino. Če je v njem krog, pomeni, da je rastlina tam bolj redka (razpršena). Zelo zanimivo je ugotavljati, katere cvetlice je avtor uvrstil in katere od pri nas rastočih, pogostih ali pa endemitov, manjkajo. Ni navadnega volčina, obirskega grobeljnika, wulfenovega jegliča, srebrne krvomočnice, froelichovega svišča pa še bi se našlo. Je pa v priročniku samo na avstrijskem Koroškem rastoča vulfenovka. Očitno je cvetlic še več in bi knjigo mirno širili. Zanimivo je tudi, da je v knjigi hoppejeva gladnica - ki pa ne nosi imena po avtorju knjige, pač pa po botaniku iz prehoda 17. v 18. stoletje. Poleg osnovnih podatkov je za bolj ogrožene rastline (s t. i. rdečega seznama) to v knjigi posebej označeno, označene so tudi strupene cvetlice.
Vsaka cvetlica je potem opisana po najbolj prepoznavni značilnosti, v dodatnem opisu pa najdemo še nekaj znakov, ki nam jo pomagajo natančneje določiti. Seveda je vse kratko in jedrnato, na kratko pa je navedena tudi razširjenost (ne le po področju Alp, pač pa tudi po vrsti zemlje in pogostnosti pojavljanja). Tu se seveda lahko kdaj vprašamo, kako to, da je kakšna cvetlica, ki jo pri nas vidimo kar pogosto (npr. alpski pečnik in pasji zob) označena kot redka. Alpe so pač velike – in pisane. Zanimivo je tudi to, da so nekatere cvetlice pogoste, pa so vendar na seznamu ogroženih. Nekatere navidez samo naše cvetlice, kot so triglavska neboglasnica, triglavska roža in triglavski dimek rastejo v kar dobršnem delu Alp, smo pa ponosni, da vsaj dimek nosi Triglav tudi v latinskem imenu (*Crepis terglouensis*). Skratka, priročnik Alpske cvetlice je tudi spodbuda ne le za odkrivanje cvetlic, pač pa tudi za primerjanje, dodatno iskanje, npr. za ugotavljanje, zakaj je alpska barska kopinšnica "omamna rastlina", če pa nima znaka za strupeno. Morda pa je le tako lepa - zaradi modrih jagod? Lahko se poigravamo tudi z imeni in brž ugotovimo, da je botanika očitno kar živahna veda, saj se v nekaj letih nekatera imena rastlin (tako latinska kot naša) spremene – tu ne vem, ali v znanosti ali le v "ljudskih priročnikih". Če pogledamo samo nekaj primerov iz te knjižice. Včasih smo rekli planinsko sončece, danes je to planinski popon. Včasih smo rekli lepi jeglič, v knjigi piše avrikelj. Včasih je bil okroglolistni mošnjak po latinsko *Thlaspi rotundifolium*, danes je to (sodeč po knjigi) *Thlaspi cepaeifolium*, julijski lan je bil *Linum julicum*, v knjigi je *Linum alpinum*. In tako naprej. Nekoč je bila marjetičastolistna nebina, danes je marjetičasta nebina. Saj ne gre za kritiko, ampak, če smo uporabniki zgolj "ljudski botaniki", bi bilo dobro, da nekako izvemo, zakaj take spremembe. Ali pa, da so navedene različice imen.
Za konec lahko zapišemo tako, kot avtor v uvodu: "*V Alpah vlada tolikšna raznovrstnost živobarvnih cvetlic kot skoraj nikjer drugje v Evropi. To je še toliko bolj presentljivo, ker alpske rastline živijo v ekstremnih podnebnih razmerah. Z bleščečimi barvami cvetov privabljajo opraševalne žuželke, ki so še*

Planinski vestnik na Wikipediji

O Planinskem vestniku (PV), reviji Planinske zveze Slovenije za ljubitelje gora in najstarejši reviji na Slovenskem, ki izhaja vse od 1895, si lahko preberete informacije tudi na največji spletni podatkovni zbirki – na Wikipediji, prosti enciklopediji (http://sl.wikipedia.org/wiki/Planinski_vestnik).
Po uspešno izvedeni digitalizaciji in elektronskem kazalu PV predstavlja naš najpopolnejši zgodovinski arhiv. Predstavljene teme so: Zgodovina, Dosedanji uredniki, Stalne rubrike Planinskega vestnika, Digitalizacija vseh letnikov, Izhajanje revije, Zunanje povezave.
Objavljenih je tudi nekaj primerov naslovnic, kako se je revija vizualno in tudi tehnično spreminjala od začetkov leta 1895 do danes, prav tako so tam navedeni sedanji člani uredniškega odbora Planinskega vestnika.

Zdenka Mihelič

[1] S poštenimi sredstvi.

[2] Močna slovenska ekipa.

zlasti maloštevilne nad gozdno mejo. Alpske cvetlice se zato v kratkem pomladnem in poletnem obdobju razcvetijo v vsej pestrosti žarečih barv." Naj se razcvetijo tudi vam, ko boste s še enim priročnikom (res priročnim!) opazovali pisana pobočja. Saj v gore zahajamo tudi zato, da bi se iz narave kaj naučili, mar ne?

Marjan Bradeško

PLANINSKA ORGANIZACIJA

Dejavnosti Planinske zveze Slovenije

V Planinski zvezi Slovenije (PZS) se aktivnosti množijo na vseh nivojih – od odborov, komisij do celotne planinske organizacije in tudi izven nje. Tako je bil predsednik PZS Bojan Rotovnik imenovan za novega člana strokovnega sveta RS za šport. V obdobju od prejšnje številke Planinskega vestnika je izšla nova številka Obvestil PZS in Letopis PZS za leto 2012, tudi v angleščini.

Največji dogodek v tem času je bila svečana skupščina PZS, o kateri pišemo na prejšnjih straneh. Povabili so k Pomladnemu urejanju v sklopu Turistične zveze Slovenije in na **dan slovenskih planinskih doživetij**, ki bo v Kamniški Bistrici 15. junija 2013 ob dnevu slovenskih planincev, 120-letnici Slovenskega planinskega društva ter ob 120-letnicah PD Kamnik in PD Ljubljana-Matica. Planinska zveza je sodelovala in podprla 7. mednarodni festival gorniškega filma, na katerem je izbrala in podelila nagrado Planinske zveze Slovenije, tokrat jo je prejel film **Življenje je**. Na festivalu, na Slovenskih dnevih knjige v Ljubljani in na 2. Mednarodnem sejmu Naturo na Pomurskem sejmu so obiskovalci lahko kupili edicije in izdelke iz Planinske založbe PZS po posebnih cenah, sodelovali so v nagradnem žrebanju itd.

Planinsko učno središče Bavšica je pripravljeno za nova usposabljanja.
Foto: Matej Ogorevc

PZS je predstavila najvišje cene prenočevanja in osnovne oskrbe v planinskih kočah za leto 2013, dostopne so tudi prek spletne strani PZS. Planince je povabila na dve akciji, ki ju PZS podpira in v njih sodeluje: Očistimo naše gore in planine Zavarovalnice Triglav in Gremo v hribe z Zlatorogovo transverzalo ponosa Pivovarne Laško. Obe akciji sta se začeli 20. aprila. Obiskovalce gora je opozarjala na veliko nevarnost snežnih plazov na južnih pobočjih Kamniških Alp in drugod ter na splošne zimske razmere v gorah, poskrbela je tudi za opozorila uporabnikom o novih odpoklicih samovarovalnih sestavov.

Gospodarska komisija je objavila razpisa za začetek podeljevanja certifikata Družinam prijazna planinska koča in nadaljevanje podeljevanja certifikata Okolju prijazna planinska koča. Rok za oddajo vlog je 31. maj. Ta datum je tudi rok za oddajo vlog v Svetovalni pisarni PZS, ki je namenjena nudenju strokovne pomoči posameznim planinskih društvom pri obnovi in investicijah v planinske koče. Rok pri razpisu za koriščenje helikopterskih prevozov za ekološke sanacije planinskih koč v letu 2013 je 15. maj. Planinska društva s kočami so pozvali k posredovanju podatkov za analizo zavarovanj planinskih koč in podatke o GSM-signalu, telefoniji in internetu v planinskih kočah.

Komisija za planinske poti je planinska društva pozvala k prijavi za sofinanciranje usmerjevalnih tabel na izhodiščih planinskih poti in na planinskih poteh, rok prijav je 15. julij oz. do porabe sredstev. Člani komisije so bili aktivni tudi na mednarodnem področju; udeležili so se prvega sestanka delovne skupine za vzpostavitev nove evropske pešpoti, imenovane Pot okoli Mediterana E12.

Mladinska komisija je bila v tem obdobju aktivna na več področjih, pripravili so delovno akcijo v Planinskem učnem središču Bavšica, razpisali so državno Slovensko planinsko orientacijsko tekmovanje, ki bo 18. in 19. maja. Mlade so povabili k akciji 120 vrhov mladih ob letošnji 120-letnici planinske organizacije. Objavili so kraje regijskega dela 25. Tekmovanja Mladina in gore 2013/2014, potekal bo 9. novembra na OŠ Hajdina, OŠ Toneta Tomšiča Knežak in na OŠ Gorje.

Komisija za varstvo gorske narave je pričela z 11. usposabljanjem za varuhe gorske narave, potekalo bo v več terminih na različnih lokacijah.

V okviru **Komisije za alpinizem** so alpinistični inštruktorji obnovili znanja iz zimske tehnike, razpisali so izpite za naziv alpinist v letu 2013, registrirane člane alpinističnih odsekov/klubov (kandidate za kategorizacijo) so pozvali k oddaji alpinističnih tur, poročali so z dveh odprav v Patagoniji in o knjigi Sanje lanskoletne alpinistične odprave Koroška 8000.

Športni plezalci so nadaljevali s svetovnim pokalom v balvanskem plezanju IFSC 2013, udeležili so se tekme v francoskem Millau (Mina Markovič 18., Klemen Bečan 20., Jernej Kruder 32.) in tekme v avstrijskem Kitzbühlu, kjer so dosegli dve uvrstitvi v finale – Mina Markovič je dosegla 5., Jernej Kruder 6., ostali naši (pet se jih je uvrstilo v polfinale) pa: Klemen Bečan 10., Jure Bečan 17., Urban Primožič 18., Maja Vidmar 35. mesto. To je dobra popotnica pred domačo tekmo svetovnega pokala v Logu-Dragomerju 11. in 12. maja. Lepo povabljeni!

V Komisiji za športno plezanje so izvedli tudi šolsko državno tekmovanje, nastopilo je kar 268 mladih, naziv najuspešnejše osnovne šole pa si je priplezala OŠ Mozirje. Zelo uspešni so bili športni plezalci na svetovnih vojaških igrah, od koder sta Klemen Bečan in Mina Markovič prinesla zlato (Klemen v težavnosti), srebrno (Mina v težavnosti) in dve bronasti medalji (Klemen in Mina v balvanih).

Vodniška komisija je izvedla licenčna usposabljanja in obveščala udeležence in interesente o aktualnih spremembah tečajev ter o rokih prijav in sprejemnih izpitov.

Turni kolesarji so se pripravljali na tradicionalno spomladansko turo in na "kramp turce" ter predstavili turnokolesarske tabore Komisije za turno kolesarstvo.

PZS je poročala o dobitnikih nagrade zlati cepin 2013 in o osmem srečanju Prijateljstvo brez meje, ki je na Reki zbralo planince iz Slovenije in slovenske zamejce iz Italije in Hrvaške, ter o gostovanju razstave 120 let SPD/PZS v Trstu in v Pliberku. Povabila je tudi na druge zanimive dejavnosti in dogodke ter obveščala o zanimivostih

in koristnih informacijah (npr. razpisu učinkovite rabe električne energije) s področja planinstva. Da boste tudi vi obveščeni, spremljajte spletno stran PZS, www.pzs.si, pa tudi družabna omrežja, med njimi Facebook PZS, www.facebook.com/PlaninskaZvezaSlovenije, Twitter, @planinskazveza.

Zdenka Mihelič

Sporazum o Domu v Tamarju

Planinska zveza Slovenije (PZS) je z Agrarno skupnostjo (AS) Rateče Planica dosegla sporazum glede Doma v Tamarju.
Denacionalizacijski postopek za vračilo Doma v Tamarju (1108 m) je potekal vse od leta 1992. PZS in PD Medvode po nam znanih podatkih nikoli nista bila lastnika doma, PD Medvode je od leta 1965 z domom le upravljalo. Planinska organizacija je izkoristila vsa možna pravna sredstva za ureditev tega problema. PZS je leta 2012 vložila zahtevo za revizijo na Vrhovno sodišče RS, kjer je bila zavrnjena. Problematiko Doma v Tamarju je v zadnjih dveh letih trikrat obravnaval Upravni odbor PZS in na svoji 15. seji 4. aprila 2013 potrdil predlog poravnave.

Prav tako se je s poravnavo in predajo doma v posest AS Rateče Planica strinjal Upravni odbor PD Medvode. Tripartitno poravnavo o ureditvi pravnih razmerij so 25. aprila 2013 v Ratečah podpisali PZS, zanjo predsednik Bojan Rotovnik, AS Rateče Planica, zanjo predsednik Jožef Brudar, in PD Medvode, zanj predsednik Franc Branko Stropnik.
S poravnavo se AS Rateče Planica strinja, da bo planinski Dom v Tamarju ohranil status planinske koče še najmanj 10 let po sklenitvi poravnave. AS Rateče Planica se je pri tem obvezala, da bo spoštovala način poslovanja planinske koče, zlasti pri upoštevanju cen in popustov za prenočevanje članov planinskih društev v RS, članov planinskih društev v zamejstvu kot tudi članov planinskih zvez, s katerimi ima PZS sklenjen Sporazum o reciprociteti, ter bonitete, ki jih v planinskih domovih uživajo člani gorske reševalne službe in markacisti PZS, ki so na akciji. Pri tem bo AS Rateče Planica spoštovala Pravilnik PZS o upravljanju, poslovanju in opremi planinskih koč.

Zdenka Mihelič

Tekme se je na lep sončen dan udeležilo 14 ekip iz treh planinskih društev. Foto: Aljoša Rehar

Planinsko orientacijsko tekmovanje

Borovniško planinsko društvo je sredi aprila izvedlo prvo planinsko orientacijsko tekmovanje (POT) v zgodovini Borovnice. PD Borovnica je namreč s svojimi ekipami letos začelo sodelovati v gorenjsko-dolenjski ligi planinskih orientacijskih tekmovanj in že v prvem letu tudi samo – z veliko mere dobre volje in znanja ter nekoliko poguma – organiziralo orientacijsko tekmo, in sicer zadnjo, četrto, ligaško tekmo v sezoni 2012/2013. Tekme se je na lepo sončno nedeljo 14. aprila udeležilo 14 ekip iz treh planinskih društev – šest iz PD Domžale, pet iz PD Borovnica in tri iz PD Ljubljana - Matica. Glede na to, da vsaka ekipa po pravilniku šteje od tri do pet članov, se nas je skupaj z organizacijsko ekipo zbralo okrog 60 navdušencev iskanja označenih točk v naravi s pomočjo državne topografske karte in kompasa. Od startnega mesta pri gasilskem domu so potekale štiri različno dolge in različno zahtevne krožne trase. Najdaljša in tehnično najzahtevnejša proga, v kateri so se pomerile ekipe v treh starostnih kategorijah od 19. do 39. leta, je potekala preko Železnika in Goričice, Pristave in Laškarjevega griča, do Dražice, mimo Niževca na rob Planine, naprej do Župence in mimo Zabočevega ter preko Brc do Brezovice. Podrobnejši rezultati tekme so dostopni na spletni strani http://arehar.wordpress.com/.

Aljoša Rehar

7. mednarodni festival alpskega cvetja v Bohinju

V spomladanskih mesecih se dogajanje iz info središč seli ven, v naravo. Triglavski narodni park v poletnem času sodeluje na mnogih prireditvah, ki jih lokalne skupnosti prirejajo na območju in v okolici parka. Namen gostovanj na tovrstnih dogajanjih je ozaveščanje lokalnih prebivalcev in obiskovalcev območja o pomenu zavarovanih območij ter popularizacija ideje varovanja narave v najširšem smislu. V spomladanskem času smo se tako že udeležili Jurjevega sejma v Gorjah, Markovega v Vrbi in tolminskega EKO sejma. Med poletjem bomo obiskali še dan Alpske konvencije v Mojstrani, blejske dneve, Marjetin sejem na Bohinjski Beli, čomparsko noč v Bovcu in kravji bal v Bohinju. Eden izmed spomladanskih vrhuncev dogajanja na območju TNP predstavlja bohinjski mednarodni festival alpskega cvetja. Območje Bohinja že stoletja privablja botanike in ljubitelje samoniklega rastlinskega bogastva. Spoznavanje, občudovanje in spoštovanje bohinjskega botaničnega zaklada je osrednji namen bogatega dogajanja. Letošnji 7. mednarodni festival alpskega cvetja bo potekal med 25. majem in 8. junijem. V Bohinju bo obiskovalcem na voljo pestra ponudba botaničnih in ornitoloških izletov, družinskih naravoslovnih delavnic, izobraževalnih delavnic, namenjenih odraslim, znanstvenih posvetov in velika izbira različnih kulturnih prireditev. TNP na festivalu sodeluje pri različnih aktivnostih. Več o dogajanju in programu najdete na http://www.bohinj.si/alpskocvetje/.

Info središči TNP Dom Trenta in Triglavska roža Bled

Med prvomajskimi prazniki je ponovno postala prevozna cesta čez prelaz Vršič. Zimsko-spomladanske razmere v tem delu narodnega parka so trenutno kot nalašč za obisk odmaknjene doline, ki si je za svoj turistični slogan izbrala vodilo *4 letni počasi*. **Info središče TNP Dom Trenta** je z mesecem majem odprto med 10. in 18. uro. Neokrnjena narava v neposredni okolici info središča in ravnokar odprta nova, interaktivna stalna razstava o živalskem svetu v TNP (projekt Habit Change) naj veljata kot povabilo k obisku soške doline.
Na novinarski konferenci Občine Bled, Turizma Bled in Javnega zavoda Triglavski narodni park 11. aprila 2013 smo zainteresirani javnosti predstavili projekt posodobitve **Info središča Triglavska roža Bled**. Namen projekta je ureditev in vzpostavitev sodobnega regijskega turističnega in naravovarstvenega središča za potrebe turističnih destinacij Bled in Gorenjska ter za predstavitev TNP in drugih zavarovanih območij narave ter območij NATURA 2000 na Gorenjskem. Z gradbenimi deli bomo predvidoma začeli v juniju 2013, odprtje pa je načrtovano v aprilu 2014. Posodobitev pretežno financira Evropska unija, in sicer iz Evropskega sklada za regionalni razvoj v okviru Operativnega programa krepitve regionalnih razvojnih potencialov 2007–2013, za obdobje 2012–2014, razvojne prioritete "Razvoj regij", prednostne usmeritve "Regionalni razvojni programi". Preostala sredstva zagotavlja Občina Bled, manjši del pa bodo sofinancirale tudi gorenjske občine, ki se bodo predstavile v regijskem središču.

Majda Odar

Mednarodno srečanje plezalcev

Srečanje, ki ga organiziramo gorniki za gornike, bo potekalo prvi teden junija v kultnem Chamonixu. Lahko pridete sami, s skupino, partnerjem, se že ukvarjate z alpinizmom ali še ne, imeli boste priložnost, da uživate v plezanju pravih alpskih klasik in turnem smučanju.
Arc'Teryx, DMM, Blue Ice, Idris Skis, Valandre in druge uveljavljene blagovne znamke, ki proizvajajo opremo najvišje kvalitete, bodo ponujale testiranje svojih številnih izdelkov. Srečanje dopolnjuje tudi spremljevalni program, predavanja in projekcije. Ne želimo razkriti preveč, lahko pa se že veselimo ogleda povsem novega in nagrajenega **celovečernega dokumentarnega filma "Petit Dru - The Disintegrating Mountain"**, z gostujočim **Andy Parkinom** in predavanja **Sandy Allana o prvenstvenem vzponu - prečenju grebena Mazeno na Nanga Parbat**, ki je bil letos nagrajen z zlatim cepinom.
Kje: Chamonix Mont-Blanc, francoske Alpe
Kdaj: 1.-8. junij 2013
Z nastanitvijo v čudoviti zgodovinski stavbi **v samem središču Chamonixa, odlično francosko hrano, mini informacijskim centrom, ki bo zagotavljal informacije o razmerah v hribih ter pomoč pri izbiri smeri in turnih smukov**, in kar je najpomembneje, **v družbi gornikov iz celega sveta**, lahko že sedaj začnete pripravljati seznam vaših sanjskih vzponov.
60 € na dan vključuje nastanitev, hrano - polni penzion, vsakodnevno karto za žičnico, informacije o razmerah in vremenu, testiranje izdelkov uveljavljenih proizvajalcev, predavanja, filme, idr. (Za primerjavo, najcenejša nastanitev, hrana in karta za žičnico, ki stane okoli 50 €, bi vas v lastni režiji stalo okoli 100 € na dan!)
Ni starostnih omejitev, ni omejitev pri plezalnih ocenah!
Več informacij in registracija na
http://www.chamonixmountainfestival.com
Sledite nas lahko tudi na Facebooku
http://www.facebook.com/ChamonixMountainFestival
Twitter **https://twitter.com/ChamMountFest**

PRI NAS POSLUŠAMO
RADIO KRANJ
97,3 MHz
GORENJSKI MEGASRČEK

GTV
gorenjska televizija
www.gtv.si

dobro jutro

Planinski vestnik
tudi v oddaji Dobro jutro
na TV Slovenija

88,3 MHz, 96,9 MHz, 97,2 MHz,
99,5 MHz, 103,7 MHz,
105,1 MHz in 106,2 MHz.

Primorski val

Od Trente do Trojan, najbolj poslušana
regionalna radijska mreža na Primorskem.

Novi »naj dogodek« za aktivno preživljanje prostega časa v naravi za celo družino

NATOUR

SEJEM AKTIVNEGA PREŽIVLJANJA PROSTEGA ČASA

CELJSKI SEJEM, 7.-9. junij 2013

6. junij 2013 **poslovni dan** (samo za poslovno javnost in medije)

S strokovnimi partnerji, tudi s Planinsko zvezo Slovenije, za vas pripravljamo:

- Učenje plezalnih tehnik s profesionalnimi inštruktorji Planinske zveze Slovenije
- Testiranje pohodniške in gorniške opreme
- Ugodne nakupe oblačil za outdoor aktivnosti
- Aktualne razprave o problematiki outdoor aktivnosti
- Outdoor doživetja in zabavo...

I FEEL SLOVENIA

Odpiralni čas:
7.-9. junij 2013, 10.00-19.00 ure
6. junij 2013 poslovni dan (samo za poslovno javnost in medije), 12.00-19.00 ure

Cena vstopnic:
dnevna vstopnica: 5 EUR
družinska vstopnica (starša in 1 otrok): 10 EUR

Partnerji Sejma aktivnega preživljanja prostega časa NATOUR so:
Planinska zveza Slovenije,
Zveza za prosto letenje Slovenije,
Kolesarska mreža Slovenije,
GIZ Pohodništvo & kolesarjenje

Se imate željo preizkusiti še v kakšni zanimivi aktivnosti na prostem, pa do sedaj še niste imeli priložnosti? Pod budnim očesom profesionalnih trenerjev in inštruktorjev se boste lahko preizkusili med drugim tudi v skike-u, lokostrelstvu in kolesarjenju.

CELJSKI SEJEM

GO MICE®

m CE sejem | e CE sestanek | e CE sejem | e CE novice | www.ce-sejem.si

Organizatorja:
Celjski sejem d.d. in Go.Mice d.o.o.